

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

Spisovnost a nespisovnost ve vybraných televizních pořadech

Bakalářská práce

Studijní program: B7310 – Filologie
Studijní obor: 7310R033 – Český jazyk a literatura
Autor práce: **Aneta Fraňová**
Vedoucí práce: PhDr. Alex Röhrich, Ph.D.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Aneta Fraňová**
Osobní číslo: **P12000389**
Studijní program: **B7310 Filologie**
Studijní obor: **Český jazyk a literatura**
Název tématu: **Spisovnost a nespisovnost ve vybraných televizních pořadech**
Zadávací katedra: **Katedra českého jazyka a literatury**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Teoretická část práce se zaměří na charakteristiku spisovného a nespisovného jazyka, na pojmy jako úzus, norma a kodifikace a na kulturu mluveného projevu.

Praktická část se bude zabývat analyzováním a srovnáním projevů moderátorů tří talkshow. Za zástupce pořadů byly vybrány Všechnopárty (ČT1), Mr.GS (NOVA), Show Jana Krause (PRIMA).

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ČECHOVÁ, Marie a kol. Čeština řeč a jazyk. Praha: SPN pedagogické nakladatelství, 2011. ISBN 978-80-7235-413-9.

ČECHOVÁ, Marie a kol. Současná stylistika. Praha: NLN, 2008. ISBN 978-80-7106-961-4.

DANEŠ, František. Český jazyk na přelomu tisíciletí. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0617-6.

HÁJKOVÁ, Eva. Český jazyk a kultura mluveného projevu. Praha: Pedagogická fakulta UK, 2003. ISBN 80-7290-117-6.

JIRÁK, Jan; KÖPPLOVÁ, Barbara. Média a společnost. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-287-4.

NEBESKÁ, Iva. Jazyk, norma, spisovnost. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-144-7.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Alex Röhrich, Ph.D.

Katedra českého jazyka a literatury

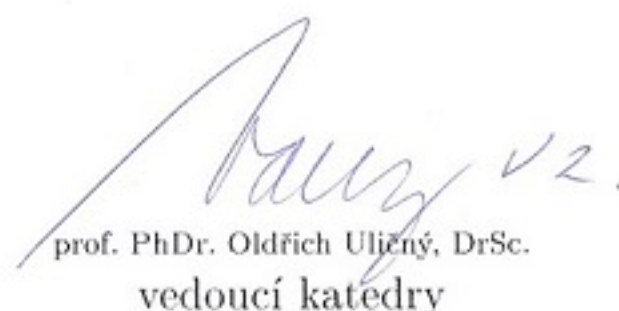
Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2014**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2015**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

prof. PhDr. Oldřich Uličný, DrSc.
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. dubna 2014

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce PhDr. Alexi Röhrichovi, Ph.D. za odbornou pomoc při vypracování bakalářské práce a za podnětné rady a připomínky.

Anotace

Tato práce se zabývá spisovností a nespisovností v promluvě moderátorů vybraných televizních pořadů stanic ČT1, Nova a Prima. Teoretická část vysvětluje základní pojmy a představuje jednotlivé pořady. V praktické části jsme analyzovali získaný zvukový materiál, a to z hlediska zvukového, lexikálního, morfologického a syntaktického.

Klíčová slova

Stratifikace národního jazyka, úzus, norma, kodifikace, jazyková kultura, spisovná čeština, nespisovná čeština, spisovná výslovnost.

Annotation

This thesis deals with the standard and non-standard language forms used by various presenters in selected television programs broadcast by channels ČT1, Nova and Prima. The theoretical part explains basic terms and presents individual talkshows. In the practical part of the paper work, some audio sources are analysed, particularly from the phonetic, lexical, morphologic and syntactic points of view.

Key words

Stratification of national language, usage, standard specification, codification, speech act standards, standard Czech language, non-standard Czech language, standards of pronunciation.

Obsah

Úvod	8
1 Stratifikace národního jazyka.....	9
1.1 Spisovná čeština	10
1.2 Nespisovná čeština	11
1.3 Úzus, norma, kodifikace	13
2 Jazyková kultura.....	15
2.1 Kultura mluveného projevu.....	15
2.2 Spisovná výslovnost.....	17
3 Talkshow	18
4 Charakteristika vybraných televizních pořadů	20
4.1 Všechnopárty.....	20
4.2 Mr. GS.....	21
4.3 Show Jana Krause	22
5 Analýza mluveného projevu K. Šípa	23
5.1 Zvuková rovina	23
5.2 Lexikální rovina	27
5.3 Morfologická rovina.....	31
5.4 Syntaktická rovina.....	32
5.5 Shrnutí mluveného projevu K. Šípa	35
6. Analýza mluveného projevu M. Suchánka	38
6.1 Zvuková rovina	38
6.2 Lexikální rovina	41
6.3 Morfologická rovina.....	44
6.4 Syntaktická rovina.....	46
6.5 Shrnutí mluveného projevu M. Suchánka	48

7. Analýza mluveného projevu R. Genzera	50
7.1 Zvuková rovina	50
7.2 Lexikální rovina	52
7.3 Morfologická rovina.....	55
7.4 Syntaktická rovina.....	57
7.5 Shrnutí mluveného projevu R. Genzera	59
8. Analýza mluveného projevu J. Krause	61
8.1 Zvuková rovina	61
8.2 Lexikální rovina	64
8.3 Morfologická rovina.....	68
8.4 Syntaktická rovina.....	70
8.5 Shrnutí mluveného projevu J. Krause	72
Závěr	74
Seznam použitých zdrojů	76
Literatura	76
Internetové zdroje.....	77

Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma Spisovnost a nespisovnost ve vybraných televizních pořadech. Pokusím se o jazykovou analýzu a komparaci mluveného projevu moderátorů z hlediska spisovnosti a nespisovnosti ve všech jazykových rovinách. Za zástupce pořadů byly vybrány stanice ČT1, Nova a Prima.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě hlavní části. Teoretická část je zaměřena na stratifikaci národního jazyka a kulturu mluveného projevu. Píši taktéž všeobecně o talkshow a charakterizují televizní pořady Všechnopárty, Mr. GS a Show Jana Krause a jejich moderátory, jejichž projevem se budu zabývat v praktické části.

Praktická část se následně věnuje analýze a srovnání projevů Karla Šípa, Michala Suchánka, Richarda Genzera a Jana Krause, které rozeberu z hlediska všech rovin českého jazyka – v rovině zvukové, lexikální, morfologické a syntaktické. Cílem této části i celé práce je ukázat, v jaké míře je v projevech použita hovorová a spisovná čeština a zda se v projevech objevují či opakují nějaké odchylky od nich.

Téma této práce jsem si vybrala na základě svého zájmu o sledování českých talkshow. Je zajímavé pozorovat, jaké jazykové prostředky moderátoři užívají pro upoutání diváka a zároveň jak hosté reagují a dokážou si poradit se záludnými, a někdy i nevhodnými, otázkami moderátorů.

1 Stratifikace národního jazyka

Pojem národní jazyk je možné definovat jako všechny podoby jazyka reprezentující národní identitu určitého národa. Patří sem všechny regionální, sociální a funkční formy jazyka, které slouží obyvatelům národa k pokrytí komunikačních potřeb. Je jazykem národních příslušníků historických zemí Čechy, Morava, české části Slezska a menšin žijících v zahraničí.

Český národní jazyk je vymezený územně a zahrnuje v sobě všechny formy, jimiž se čeština mluví a píše. Je souborem strukturních a nestrukturních jazykových útvarů češtiny. „*Strukturní jazykové útvary obsahují: (a) spisovnou češtinu, (b) neregionální obecnou češtinu, (c) regionální češtinu obecnou, obecnou hanáčtinu, obecnou moravskou slovenštinu a obecnou laštinu, (d) nářeční skupiny (českou, středomoravskou, východomoravskou a lašskou), (e) nářeční podskupiny (jihozápadočeskou, tišnovskou, valašskou...), (f) jednotlivá nářečí v těchto nářečních skupinách a podskupinách. Nestrukturní jazykové útvary zahrnují: (a) profesní mluvu, slang, argot, czenglish, globish.*“¹

Stratifikace národního jazyka je založena na hierarchickém modelu, ve kterém útvary výše zařazené jsou regionálně, sociálně i funkčně méně omezené. Nevýznamnějším útvarem češtiny je jazyk spisovný, který je určen pro oficiální veřejné situace. Je to kodifikovaný útvar. Nižší prestiž v tomto stratifikačním modelu češtiny má čeština obecná, jež je zároveň nejběžnějším útvarem sloužícím běžnému dorozumívání. Nejnižší leží teritoriální dialekty, jejichž užívání je dáno tradicí a je pevně územně dané. Mezi ně patří i interdialekty. Mimo toto rozvrstvení se řadí běžná mluva, což je podoba národního jazyka, která je realizovaná smíšenými prvky různých útvarů. Tento útvar je spontánní a slouží k běžné denní komunikaci.

Hranice mezi jednotlivými útvary je neostrá. Je mezi nimi dichotomický vztah spisovnost – nespisovnost.

¹ KAMIŠ, K. *Řečová a jazyková komunikace spisovné češtiny*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2012, s. 17, 18

1.1 Spisovná čeština

Spisovná čeština je oficiální, celonárodně uznávaná podoba českého jazyka. Tento standardní útvar je nositelem funkce národně reprezentační a řídí se kodifikací. Jeho norma je kodifikována v pravidlech výslovnosti a pravopisu, v mluvnících češtiny a ve slovnících. Je záměrně používán v záležitostech národní jazykové kultury. Užívá se na celém našem území a je srozumitelný všem vrstvám obyvatel, i když se v něm vyskytují varianty regionálně zabarvené.

„Spisovný jazyk je stylisticky rozrůzněný na základě výběru a organizace jazykových prostředků podle povahy a cíle promluvy.“²

Spisovný jazyk používají kulturní pracovníci, učitelé, úředníci, vědci či někteří mluvčí v kultivovaném projevu, jejichž profesionální zaměření to předpokládá, ale i zde se projevuje vliv obecné češtiny nebo jiných útvarů.

Základem jsou prostředky stylově neutrální, které se objevují v jakémkoli typu textu. V textech odborných, uměleckých, popř. v oficiálních se objevují prostředky knižní. Především v mluvené podobě spisovného jazyka se objevují prostředky hovorové. Do spisovné češtiny také patří archaismy, historismy, přechodníky či některé neologismy.

1.1.1 Vrstva neutrální

Slova neutrální se objevují v projevech písemných i mluvených a jsou základními výrazovými prostředky spisovného jazyka. Pojmenovávají jevy a skutečnosti bez zvláštních vedlejších příznaků. Je to převážná část spisovných prostředků. Vrstva neutrální je souborem stylově nezabarvených jazykových prostředků. Patří sem většina gramatických prostředků, slova základního slovníku a neutrální spisovná výslovnost. Protože tvoří základní složku výrazových prostředků spisovné češtiny, vyskytuje se jich často více vedle sebe se stejným nebo podobným významem.

² KAMIŠ, K. *Řečová a jazyková komunikace spisovné češtiny*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2012, s. 18

1.1.2 Vrstva hovorová

Jednou z variant spisovného jazyka je i čeština hovorová, kterou Jan Chloupek formuluje jako „*soubor výrazových prostředků příslušící hovorovému stylu spisovné češtiny, založený na současné normě spisovné češtiny.*“³ Tato vrstva se spojuje s hovorovým funkčním stylem.

Hovorové prostředky jsou typické pro mluvený jazyk, hodí se pro běžný dorozumívací styk. Pronikají však i do psaných projevů, kterými jsou např. soukromé dopisy nebo zápisy nějakých vyprávění. Všední hovor spisovné prostředky nevyžaduje, mluvčí tudíž spojuje spisovné prostředky s nespisovnými. Hovorová vrstva jazyka se neustále vyvíjí. Projevuje se to přesunem slov k neutrální slovní zásobě a přejímáním nespisovných slov či expresivních prostředků.

1.2 Nespisovná čeština

Nespisovné útvary českého jazyka jsou rozmanitější a četnější. Řadí se do nich teritoriální dialekty a interdialekty, které jsou územně vymezeny, a dále prostředky slangové, prostředky argotické a profesní mluva, jež jsou vymezeny sociálně.

Nespisovný jazyk užívají mluvčí, kteří si jsou rovni, ať už obecně (věkem, postavením) nebo v určité životní situaci. Týká se každodenních běžných situací.

1.2.1 Teritoriální dialekty

Tradiční teritoriální dialekt neboli nářečí označuje nespisovný jazykový útvar, který je územně vymezený, dorozumívá se jím tedy jen část obyvatel a to pouze v běžné mluvené komunikaci. Oproti spisovné češtině má slabší slovní zásobu, je ale rozvinutý ve všech jazykových složkách tak, aby byl schopen plnit veškeré požadavky účastníků komunikace. Je mluvou převážně venkovského obyvatelstva.

³ CHLOUPEK, J. *Dichotomie spisovnosti a nespisovnosti*. 1. vyd. Brno: Univerzita J. E. Purkyně v Brně, 1986, s. 11

Jan Chloupek nářečí definuje jako „*útvár národního jazyka vymezený teritoriálně, přísně normovaný, stylisticky plochý, užívaný živelně pro běžné mluvené dorozumívání.*“⁴

1.2.2 Interdialekty

Interdialekt čili nadnářečí představuje nejvyšší vývojový stupeň tradičních teritoriálních dialektů. Ty jsou zbaveny nápadných znaků zcela je odlišujících od ostatních nářečí a vzájemně se s nimi sbližují. Interdialekt je přechodným stupněm mezi spisovnou češtinou a teritoriálními dialekty.

Nejrozšířenějším a nejsilnějším nářečím je obecná čeština, která se šíří z Prahy a středních Čech (kulturní centrum země). Dnes je již rozšířená v celých Čechách a proniká i na Moravu, kde zachycujeme interdialekty tří, a to obecnou hanáčtinu, obecnou moravskou slovenštinu a obecnou laštinu.

1.2.2.1 Obecná čeština

Obecná čeština je interdialekt, který má mezi nespisovnými jazykovými útvary nejdůležitější postavení. Mluví jí nejvíce lidí a proniká z vlastních Čech i na Moravu, především do měst. Ze všech interdialektů je spisovnému jazyku nejbližší.

Tento útvar se používá jako spontánní mluvený jazyk soukromé a poloveřejné komunikace. Je regionálně i sociálně málo příznakový. Často se o něm mluví jako o „druhém standardu“, tj. druhé celonárodní funkčně neomezené jazykové normě fungující vedle „prvního standardu“, spisovné češtiny. Pásmo přechodu mezi spisovným jazykem a obecnou češtinou je plynulé a v konkrétních projevech dochází ke střídání obou kódů, eventuelně i jejich míšení.⁵

Podle Františka Daneše stojí obecná čeština ve dvojím funkčním vztahu. „*V poměru k lokálním nářečím plní úkol koiné a do jisté míry tak supluje spisovný jazyk.*“

⁴ CHLOUPEK, J. *Dichotomie spisovnosti a nespisovnosti*. 1. vyd. Brno: Univerzita J. E. Purkyně v Brně, 1986, s. 11

⁵ KARLÍK, P. a kol. *Encyklopedický slovník češtiny*. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 2002, s. 81.

A v poměru ke spisovnému jazyku plní úkol jazyka lidového a kromě toho se svou funkcí odlišuje od hovorové vrstvy spisovné.“⁶

1.2.3 Sociolekty

Sociolekty jsou poloútvary, které se vydělují na základě sociální diferenciacce. Jsou spjaty s určitou sociální skupinou (profesní, věkovou či zájmovou). Patří sem slangy, profesní mluva a argot. Tyto prostředky *„nemají speciální prostředky gramatické a hláskové; ty přebírají z jiných útvarů (často z češtiny obecné i spisovné nebo z nářečí), mají však vlastní slovník a frazeologii.*“⁷

1.3 Úzus, norma, kodifikace

Jelikož je spisovná čeština charakterizována jako jediný kodifikovaný útvar národního jazyka, je třeba přiblížit pojmy úzus, norma a kodifikace.

1.3.1 Úzus

Úzus je pojmenování pro ustálený zvyk, který není povinný, ale v určité oblasti je všeobecně užívaný a přijímaný jazykovým společenstvím. Projevuje se v jazykových promluvách a zahrnuje v sobě i výrazy nespisovné. O úzus se opírá jazyková norma, která se od něho liší vyšší závazností a obecnou přijatelností.

Úzus je soubor jevů, které se vyskytují v jazykové praxi. Na jedné straně je chápán jako realizace normy v jazykovém společenství, na druhé straně je pramenem, ze kterého se norma tvoří.⁸

1.3.2 Norma

Spisovný jazyk jako reprezentativní útvar národního jazyka se nepoužívá libovolně, ale v soulase s jeho normou, podle určitých pravidel. Norma je tedy soubor ustálených

⁶ DANEŠ, F. a kol. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. vyd. Praha: AV ČR, 1997, s. 15

⁷ ČECHOVÁ, M. a kol. *Čeština – řeč a jazyk*. 3. vyd. Praha: SPN, 2011, s. 25

⁸ NEBESKÁ, I. *Jazyk, norma, spisovnost*. Praha: Karolinum, 1999, s. 56

jazykových prostředků, které jsou pravidelně užívány jazykovým společenstvím a svými uživateli jsou považovány za závazné. Tyto prostředky umožňují a usnadňují příslušníkům daného společenství vzájemné dorozumění.

Alexandr Stich vymezuje jazykovou normu takto: „*Norma je soubor všeobecně uznávaných, kolektivně přijatých a respektovaných konkrétních jazykových prostředků (slovoforem, lexikálních jednotek), abstraktních schémat (např. syntaktických struktur) a principů, podle nichž jsou elementy jazykového systému navzájem spjaty (např. pravidel pro tvoření slov odvozováním, pravidel pro morfologické začlenění nových lexikálních prostředků včetně slov přejatých aj.)*“⁹

Normován není jen jazyk spisovný, ale každý jazykový systém. Svou normu má i každé nářečí. Jedná se o normu nekodifikovanou, která není tak závazná jako norma kodifikovaná, tedy norma spisovného jazyka. Oproti ní je norma kodifikovaná ustálenější, uvědomělejší a stylově i funkčně diferencovanější.¹⁰

1.3.3 Kodifikace

Kodifikace je zachycení a uzákonění normy. Kodifikována je pouze norma spisovného jazyka, která je zachycena ve slovnících, pravopisných a výslovnostních pravidlech, mluvnících nebo jiných příručkách. Nicméně kodifikační rys automaticky nemají všechny slovníky.

Norma se vyvíjí nepřetržitě, kdežto kodifikace nemůže zachycovat jednotlivé změny jinak než po etapách, proto se rozpory mezi normou a kodifikací postupně zvyšují a kodifikace zastarává.¹¹

„*V české lingvistice je kodifikace prostředkem praktickým, zatímco spisovná norma prostředkem teoretickým.*“¹²

⁹ NEBESKÁ, I. *Jazyk, norma, spisovnost*. Praha: Karolinum, 1999, s. 44

¹⁰ HRBÁČEK, J. *Úvod do studia českého jazyka*. Praha: Karolinum, 1997, s. 77

¹¹ KARLÍK, P. a kol. *Encyklopedický slovník češtiny*. 1.vyd. Praha: Lidové noviny, 2002, s. 216

¹² NEBESKÁ, I. *Jazyk, norma, spisovnost*. Praha: Karolinum, 1999, s. 62

2 Jazyková kultura

Jazyková kultura je součástí kultury vůbec. Spisovný jazyk je základním dorozumívacím prostředkem a žádá neustálou péči. Jazykovou kulturou se tedy myslí péče o spisovný jazyk a úroveň jazykového vyjadřování. Neomezuje se pouze na jazyk spisovný, ale uplatňuje se v něm nejvýrazněji.¹³

Principy teorie jazykové kultury byly stanoveny Pražským lingvistickým kroužkem. „*Obsahem oboru podle B. Havránka je teoretické pěstění spisovného jazyka, které si klade za cíl dosahovat ustálenosti, funkčně diferencované výstižnosti a osobitosti jeho prostředků.*“¹⁴

Pojem jazyková kultura v sobě obsahuje kulturu jazyka i kulturu řeči. Kulturu jazyka vnímáme jako institucionální (kodifikované příručky či slovníky, vydávané akademickými institucemi), kdežto kultura řeči je věcí všech uživatelů jazyka.

2.1 Kultura mluveného projevu

Mluvená řeč odráží osobnost každého člověka, má v lidském životě nezastupitelné místo. Lidská řeč je prvotní. Je formou, kterou člověk nejpohotověji reaguje na různé impulzy. Jazykem popisujeme okolní svět, jeho pomocí rozhodujeme, hodnotíme, motivujeme. Většina našich činností se bez něho neobejde.

Správnou formulací myšlenek se snažíme ovlivňovat příjemce našich projevů. „*Nemůžeme proto používat jazyka jen jako souboru pravidel, ale musíme se učit jeho prostřednictvím informovat, přesvědčovat, zajišťovat, řešit problémy, a to co nejracionálněji, s vysokou jazykovou kulturou.*“¹⁵

Mluvené jazykové projevy mají své nezaměnitelné místo v sociální komunikaci. Jejich specifickou vlastností je, že přímo působí na posluchače prostředky zvukovými i optickými. Předpokládá se u nich obsahová, formální a přednesová správnost. Kultivovaným projevem mluvčí zaujme posluchače a získá je pro svůj záměr. Naopak

¹³ HRBÁČEK, J. *Úvod do studia českého jazyka*. Praha: Karolinum, 1997, s. 83

¹⁴ KARLÍK, P. a kol. *Encyklopedický slovník češtiny*. 1.vyd. Praha: Lidové noviny, 2002, s. 237

¹⁵ KROBOTOVÁ, M. *Spisovná výslovnost a kultura mluveného projevu*. 1. vyd. Olomouc: Rektorát Univerzity Palackého v Olomouci, 1992, s. 7

nedostatečná kulturní úroveň mluvího vzbuzuje pochybnosti a není přesvědčivá, kazí celkový dojem projevu.

„Při vymezování pojmu kultura mluveného projevu se vychází z toho, že jde o jev dynamický, nikoli statický. Kulturou či kultivovaností mluvených projevů rozumíme nejen jejich náležitou úroveň, ale i jejich pěstění, šlechtění, zdokonalování a třibení. S kultivovaností se tedy nesnášejí nepečlivost, pohodlnost, neukázněnost, obhroublost ani primitivnost, těžkopádnost, afektovanost, familiárnost apod.“¹⁶

Kultivovaný projev nemusí být vždy spisovný. Díky přirozeným vyjadřovacím schopnostem mluvího a správně zvolené slohové výstižnosti může být i nespisovný projev kultivovanější než projev jiného mluvího ve spisovném jazyce.

„Kultivovanost vyžaduje znalost, tj. osvojení dostatečného bohatství výrazových prostředků kultivovaného jazyka, rozlišování a vybírání prostředků podle jejich významové platnosti a slohové přiměřenosti, dbaní pravidel jejich správného užívání.“¹⁷
Kromě znalosti jsou důležité také praktické dovednosti nabyté cvikem, pokusy a kritikou.

Mluví by se měl před veřejným vystoupením zamyslet nad tím, jestli dobře dělí řeč prostřednictvím větných úseků, pauz, přízvuků a intonace a zda správně vyslovuje hlásky. Mezi další požadavky, které příprava mluvního projevu vyžaduje, patří správné užívání prostředků modulace řeči (dynamiky, tempa, intonace, hlasového zabarvení apod.) a správné dýchání.

Mluvené projevy jsou kultivované tehdy, když řečník dovede plynule, přirozeně a výstižně vyjádřit řečí to, co si představuje, o čem přemýšlí a co chce sdělit druhým. Jejich základem je schopnost použít patřičné jazykové prostředky, vytvořit poutavý text a přednést ho tak, aby si mluví posluchače získal, aby neunavil jejich pozornost a aby zapůsobil na jejich rozum a cit.

¹⁶ HUBÁČEK, J. *Kultura mluvené řeči*. 1. vyd. Ostrava: Pedagogická fakulta v Ostravě, 1980, s. 6

¹⁷ DANĚŠ, F. *Kultura a struktura českého jazyka*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2009, s. 117

2.2 Spisovná výslovnost

Základním předpokladem dobré úrovně veřejného mluveného projevu je spisovná výslovnost. Její užívání je vizitkou jazykové kultury řečníka, jeho úcty k posluchačům.

Nejčastěji se rozlišují tři základní stylové výslovnostní vrstvy.

1. Výslovnost základní (neutrální) je užívána při kultivovaném denním styku a uplatňuje se v oficiálních mluvených projevech. Setkáváme se s ní v prostředí vzdělávacím, masmediálním či administrativním.
2. Výslovnost běžná (nižší) je realizovaná v běžném denním styku, pokud se v něm užívá spisovné češtiny (hovorového jazyka). Je to styl s menšími nároky na výraznost, řečové tempo, artikulaci.
3. Výslovnost zvlášť pečlivá (vyšší), u které je zřetelná opora o psanou podobu jazyka a o vnitřní stavbu slova. Tento způsob se uplatňuje především v uměleckém přednesu či ve slavnostních projevech.

2.2.1 Ortoepie a ortofonie

Jako jazyk psaný má svá závazná pravidla, tak i jazyk mluvený má svou normu. Jejím základem jsou zásady spisovné výslovnosti, jež zahrnují soubor pravidel o správném tvoření hlásek (ortofonie) a jejich správném využití (ortoepie).

Ortoepie je soubor norem, kterými se řídí spisovná výslovnost hlásek v proudu řeči. Jde tedy o výslovnostní normy mluvených spisovných jazykových komunikátů.¹⁸ Zdrojem těchto norem mohou být jen mluvčí, kteří spisovný jazyk ovládají a kteří se snaží o kultivovaný projev.

Ortoepie se dělí na dva oddíly. Prvním z nich je ortofonie (z řeckého orthos = správný, fóné = hlas), která podává souhrn pravidel o správném tvoření jednotlivých hlásek. Druhým je vlastní ortoepie, jež představuje pravidla o správném používání jednotlivých hlásek v hláskových skupinách, slovech i vyšších jednotkách souvislé promluvy.

¹⁸ HÁJKOVÁ, E. *Zvuková stránka češtiny. Úvod do fonetiky a fonologie*. 2. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008, s. 12

3 Talkshow

V českém prostředí se tento termín začal objevovat „s pádem železné opony, kdy tuzemská televizní kultura navázala na konvence budované v „západních“ kulturách v průběhu několika dekád,“¹⁹ tedy po roce 1989.

Pojem talkshow označuje televizní nebo rozhlasový pořad, ve kterém se klade důraz na mluvený projev. Moderátor zde vede rozhovory s hosty, které si pozval. Obvykle bývá účastníkem konverzace i publikum. V současné době bývají rozhovory prokládány nějakým kulturním vystoupením nebo hudební či vizuální složkou. Moderátor se svými hosty, kterými bývají celebrity a zajímavé osobnosti z oblasti kultury, sportu či politiky, probírá většinou aktuální témata, o něž se publikum zajímá. Ale tématem diskuse může být cokoliv. Cílem je pobavit diváka.

Struktura jednotlivých pořadů bývá velmi podobná. Začínají znělkou typickou pro danou talkshow. Následuje příchod moderátora, který pozdraví diváky a zpravidla vede úvodní monolog o aktualitách dne či týdne. Poté přichází hosté. Ve mnou vybraných pořadech jsou to dva nebo tři, které moderátor jednotlivě uvede a dělá s nimi rozhovor. Na závěr moderátor poděkuje hostům za účast, divákům za pozornost, loučí se a zve nás na svou další show.

Jakub Korda uvádí pět pravidel, ze kterých většina českých talkshow vychází.

1. Moderátor je středobodem pořadu. Jinými slovy, pořad je závislý na moderátorovi, který je jeho hlavní tváří a značkou. Bez něho by pořad neexistoval.
2. Talkshow se zpravidla snaží vytvořit atmosféru přítomného času, tedy živého vysílání, i když se předtáčí. K vytvoření této iluze přispívá moderátor svými rétorickými figurami, které sbližují publikum v sále a u obrazovek („vy v sále i doma u obrazovek...“).
3. Tyto pořady mají povahu privátní konverzace mezi moderátorem a hostem, v níž je možné otevírat i osobní témata. S tím se shoduje i styl používaného jazyka včetně nespisovných výrazů, nekorektní humor nebo spontánní reagování moderátora.

¹⁹ KORDA, J. *Úvod do studia televize 2. Faktuální televize a její žánry*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, s. 46

4. Slova = peníze. Produkce vnímá talkshow jako levný pořad s velkým publikem. Hosté se pořadu účastní bez odměny, využívají mediálního prostředí ke zviditelnění. Honorován bývá pouze moderátor.
5. Probíhající konverzace v pořadu mají budit dojem spontánnosti. Je to ale iluzorní, protože se pořad musí řídit určitými pravidly (stopáž daná časovým slotem, komerční požadavky atd.). Celé interview má připravená konverzační témata a scénář. Celkový tvar je tedy výsledkem práce producentů a scénáristů.²⁰

²⁰ KORDA, J. *Úvod do studia televize 2. Faktuální televize a její žánry*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, s. 47, 48

4 Charakteristika vybraných televizních pořadů

Za zástupce pořadů byly vybrány stanice ČT1, Nova a Prima. Z právního hlediska je mezi nimi zásadní rozdíl.

Stanice ČT1 se svým pořadem *Všechnopárty* patří do veřejného sektoru, konkrétně do veřejnoprávního. Veřejnoprávní vysílání je nezávislé na státu. Jeho odpovědnost a podřízenost směřuje k veřejnosti. Vykonává neziskovou veřejnou službu.

Kdežto Nova a její talkshow *Mr. GS*, stejně tak i Prima a pořad *Show Jana Krause*, patří do sektoru soukromého komerčního. Soukromé vysílání v Evropě bylo umožněno v 70. letech.

V 80. letech dochází v západní Evropě k tzv. duálnímu systému vysílání (kohabitace veřejnoprávní a komerční televize). I přes prvotní nesouhlas některých evropských zemí s komerčním vysíláním nakonec převážilo poznání, že komerční vysílatelé značně obohacují a rozšiřují programovou nabídku. Veřejnoprávní vysílatel by neměl bránit vzniku a prosperitě soukromých televizí a na druhou stranu by soukromé televize neměly být tak dominantní, aby utiskovaly vysílání veřejnoprávních televizí.²¹

4.1 Všechnopárty

Pořad *Všechnopárty* je zábavná talkshow, kterou nás provází Karel Šíp. Vysílá se od roku 2005. Tento pořad je možné sledovat na stanici ČT1 každý pátek okolo desáté hodiny večerní. Jeden díl trvá přibližně padesát minut. Natáčení probíhá v divadle Semafor.

„Každý host je pro Karla Šípa inspirací. S lehkostí a profesionálním nadhledem hovoří s umělci, sportovci a dalšími osobnostmi kulturního a společenského života. Jejich historky pak se zájmem glosuje a k dobru přidává i své osobní zkušenosti.“²²

Tato talkshow má tradiční strukturu. Začíná příznačnou znělkou, po které přichází Karel Šíp. V úvodním monologu mluví k přítomným i televizním divákům. Nejprve poděkuje

²¹ ŠMÍD, M. *Vysílání veřejné služby v zemích evropské unie, jeho organizace a fungování. Studie č. 5.309.* Praha: Parlamentní institut, 2011, s. 4

²² Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10090925908-vsechnoparty/>

za přízeň a začne vyprávět vtipy nebo řeční o nějakém aktuálním tématu. Poté charakterizuje a uvede prvního hosta. Následuje jejich rozhovor, který probíhá humornou a nenásilnou formou. S každým hostem trvá rozhovor stejně dlouho. Moderátor závěrem děkuje za pozornost, loučí se a naznačí téma dalšího dílu, čímž nás zve na příští týden.

Karel Šíp jakožto moderátor obvykle vybírá pro každý díl určité téma nebo obor, podle něhož zve své tři hosty. Nejčastěji to bývají slavní herci a zpěváci, v menší míře sportovci či politici. Zváni jsou také odborníci, kteří jsou s daným tématem spjatí. Moderátor se ptá hostů na informace, které ho zajímají. Ke každému tématu má vždy co říct. S mnohými hosty si tyká a zná se s nimi osobně, čímž je navozena velmi příjemná a přátelská atmosféra. Díky svému neformálnímu humoru, ve kterém někdy zesměšňuje i sám sebe, je Karel Šíp velice sympatický a diváci ho vnímají velmi kladně.

4.2 Mr. GS

Tato talkshow, kterou moderovali Michal Suchánek a Richard Genzer, se vysílala na stanici Nova v letech 2008 až 2011. Bylo možné ji sledovat každou neděli po desáté hodině večer. Natačela se v Divadle Metro a jeden díl trval přibližně 25 minut.

Pořad začíná úvodní znělkou, po které následuje příchod moderátorů. Ti se vítají s diváky a bez jakéhokoli úvodního slova zvu prvního hosta. Tím bývá osobnost z české či slovenské populární scény. Druhým hostem je osobnost méně známá. Rozhovory s oběma hosty jsou stejně dlouhé, trvají zhruba dvanáct minut. Příchod moderátorů i jednotlivých hostů je vždy hudebně doprovázen. Hudební doprovod zajišťuje Václav Kopta, který také jako bavič vstupuje do konverzací mezi moderátory a hosty. Na závěr se s diváky loučí buď on, anebo sami moderátoři.

Moderátorská dvojice Michal Suchánek a Richard Genzer se zaměřuje spíše na vtip než na fakta. Jednotlivé díly jejich show nemají žádné téma. Cílem je jen pobavit diváky. Většinu jejich vtipů bychom mohli rozdělit na vtipy se sexuálním podtextem a vtipy o alkoholu. Pro náročného diváka je tato talkshow podprůměrná. Moderátoři s hosty vedou převážně dialogy o ničem. Někdy můžeme mít dojem, že by si dvojice vystačila i bez hostů. Průměrný divák se ale u tohoto pořadu pobaví. Moderátoři vtipně reagují a zesměšňují často i sami sebe.

4.3 Show Jana Krause

Jak už vyplývá z názvu, tuto talkshow moderuje Jan Kraus. Vysílá se od roku 2010 a to každou středu chvíli po půl desáté večer. Pořad se natáčí v Divadle Archa a jeden díl trvá přibližně padesát minut.

Talkshow začíná znělkou, ze které plynule za hudebního doprovodu kapely svého syna Davida Krause přichází moderátor před diváky. V úvodním monologu se s nimi vítá a hovoří o nějakém aktuálním tématu či dění. Nejčastěji to bývá téma politické. Poté následuje část pořadu nazvaná *Stalo se*, ve které Jan Kraus zasedne za svůj robustní dřevěný stůl a předčítá novinové titulky událostí uplynulého týdne, jež se vyznačují určitou zajímavostí, vtipem či kuriozitou. Své čtení doplní osobitým komentářem. Před příchodem prvního hosta se moderátor ptá, jestli v hledišti sedí pan Odvárka. Tento divák se účastní všech natáčení této talkshow. Potom postupně přicházejí jednotliví hosté a usedají na typický červený gauč. První dva hosté jsou osobnosti z české a slovenské populární scény nebo veřejně známé osobnosti z oblasti kultury, sportu či politiky. Třetím hostem bývá člověk se zajímavým koníčkem nebo profesí. Dialogy se všemi hosty jsou stejně dlouhé. Moderátor závěrem děkuje za pozornost a zve nás do divadla na příští natáčení pořadu nebo k televizním obrazovkám na příští díl.

Dialogy mezi Janem Krausem a hosty bývají neformální. Témata se odvíjejí dle zájmového či profesního směru hostů, konkrétní téma není dané dopředu. Moderátor je při rozhovorech velmi pohotový a poněkud rázný, nenechá se rozhodit. Někdy své hosty i nepřímou uráží. Často jim skáče do řeči, snaží se za každou cenu o vtip. Na někoho může působit arogantně a nadřazeně. Jeho humor se skládá především z ironických narážek, je ale celkem jednoduchý a dá se říci lidový.

5 Analýza mluveného projevu K. Šípa

5.1 Zvuková rovina

V analýze zvukové roviny se zaměřím především na odchylky v kvantitě samohlásek, na implicitní výslovnost souhlásek, asimilaci znělosti atd. Také budu pozorovat, zda je v projevu častý výskyt slovních přerůků a hezitačních zvuků.

5.1.1 Implicitní výslovnost souhlásek

Nedbalou výslovnost souhlásek jsem zaregistrovala u neurčitých zájmen:

1. *Každá generace má ňákej svůj idol.* → nějaký
2. *On má Václav výročí ňáký?* → nějaké
3. *No ale ňáká příprava tam je, neříkej mi, že...* → nějaká
4. *V tom je ňákej protest?* → nějaký
5. *Máš ňákou metodu?* → nějakou

U ukazovacích zájmen moderátor zaměňuje souhlásku *h* za *d*:

1. *To ste nějak tudletu scénu zkoušeli nějak dyl?* → tuhle tu
2. *To vy říkáte někde todle?* → tohle
3. *Tam ste hrála tudletu no.* → tuhle tu

Dalším rysem Šípovy implicitní výslovnosti je vypouštění hlásek na začátku slov:

1. *Dyť většinou chodíš z práce dřív.* → Vždyť
2. *Dobře, tak dyž točíte pohádku...* → když
3. *A pak chodil s kytkou dycky.* → vždycky
4. *...nebo mě dyžtak vpravte.* → když tak

Obvyklejší u jeho projevů je vypuštění hlásky na konci slova, konkrétně souhlásky *l* v minulém čase sloves:

1. *Samozřejmě sem z toho velmi rychle vyrost.* → vyrostl
2. *Nikdo neřek ani slovo.* → neřekl

3. *Jestli ste nebyl úplně první, kdo tady u nás zaved takovou tu fúzi...* → zavedl
4. *Já sem si dokonce někde přečet...* → přečetl

Nápadná je také nedbalá výslovnost hláskové skupiny *ts* a *tš*:

1. *Ty si začínal jako děcká hvězda.* → dětská
2. *...třeba mluvčí prezidenckej...* → prezidentský
3. *Dyť věčinou chodiš z práce dřív.* → většinou
4. *Věčinu života si strávil v Brně.* → Většinu

5.1.2 Odchytky v kvantitě samohlásek

Karel Šíp ve svých projevech nejčastěji krátí samohlásku *í* před slovesnou koncovkou:

1. *A to já musim říct.* → musím
2. *Snad se to dovim.* → dozvím
3. *...a myslim, že hodinu sem na sebe tak čuměl.* → myslím
4. *Dobry večer, zdravim diváky tady v pražském Semaforu.* → zdravím
5. *Takže já nevim, jestli...* → nevím
6. *Spim dřív než dítě.* → Spím

Méně často se vyskytuje krácení samohlásek *ů/ú* a *y*:

1. *Dohadujou se, kam pudou dál jako na vejšku.* → půjdou
2. *Vzpomeneš si na svoje uplně první televizní vystoupení?* → úplně
3. *Dobře, ale s tvym jménem...* → tvým
4. *Ty seš velkym zastáncem prezidenta.* → velkým

Prodlužování kvantity samohlásek je jev méně častý a u mluveného projevu Karla Šípa jsem ho nepostřehla.

5.1.3 Protetické v

Protetické *v* je předsouváno před slova, která začínají samohláskou *o*. Tato výslovnost je charakteristická pro obecnou češtinu. Ve veřejných mluvených projevech by se neměla objevovat, ale moderátor Karel Šíp ji využívá velmi často:

1. *To jako von si tě vybral na to?* → on
2. *Takže vo práci je postaráno.* → o
3. *A čili kluci to nějak vod ní teda slyšeli a převzali to?* → od
4. *Vono to zavání prostě tím...* → ono
5. *...nebo mě dyžtak vopravte.* → opravte
6. *Nějakou drastickou vopici si měl někdy?* → opici
7. *Teďka se zeptám bez vohledu na...* → ohledu

5.1.4 Výslovnost souhlásky *j*

Dalším typickým rysem moderátora je vynechávání souhlásky *j* na začátku slov v tvarech pomocného slovesa být. Nejedná se ale o chybu vůči výslovnostní normě, považujeme to za vyjadřování spisovné. Při zachování fonému *j* by se jednalo dokonce o výslovnost hyperkorektní, tedy nepřirozenou:

1. *Taky sem zaregistroval, že...*
2. *Učil ste se u někoho speciálně ten žánr pohádky?*
3. *Seš tím teda poznamenaněj no.*
4. *Vy ste hrál ve filmu.*

Ovšem u slovesa *jít* a u příslovce/částice *ještě* je vynechání souhlásky *j* považováno za chybu:

1. *Protože jak de čas a doba...* → jde
2. *A eště se vás chci zeptat...* → ještě
3. *A eště děláš ty zoufale ranní směny takový?* → ještě

5.1.5 Asimilace znělosti

Ve své analýze jsem si všimla, že se Karel Šíp ve svých mluvených projevech často odchyluje od spisovné normy, především ve spojení s předložkami *s* a *z*:

1. *Dobrá večer tady s pražského divadla Semafor.* → z
2. *Z mým druhým hostem zabrousíme...* → s
3. *A s tý Ostravy si jela...* → z

4. *Udržuješ kontakty ze svými fanoušky?* → se
5. *Natočil si desku z nějakým slavným zpěvákem?* → s

5.1.6 Přeřeky

Přeřeky jsou v mluvených projevech obvyklým jevem. Moderátor se někdy zadrhne a opakováním slova nebo jeho části zřejmě získává čas na promyšlení toho, jak bude pokračovat dál:

1. *Vy ste to byl ochutnat inko-inkognito?* → inkognito
2. *Mátě už něký selfi-selfičko ze žralokem?* → selfičko
3. *Ne-ne-ne prostě to do sebe naházet.* → ne
4. *...že jako pravidla na-naše to nějak nedovolujou.* → naše

Někdy přeřek vzniká vypuštěním hlásky nebo její výměnou za hlásku jinou:

1. *Že třeba ze širykýho okolí se za váma sjížděj.* → širokýho
2. *Když je penalta, vy ji nepíknete?* → nepísknete

5.1.7 Hezitační zvuky

Tento pojem označuje přerušování souvislé řeči a je to jev velmi častý ve spontánních projevech. Objevuje se zejména, když moderátor hledá správné slovo (hezitační zvuky jsou označeny symbolem ×):

1. *Vy ste se × vyučil × ve slavným pražským hotelu...*
2. *Já furt mám strach, že × × uprostřed oběda...*
3. *...že stojíte jako prvně × jako herec.*
4. *Jako × víc sám sebe hlídáte, abyste neudělal nějakou kravinu?*
5. *...jestli ho vůbec × můžu říct.*

5.2 Lexikální rovina

V analýze lexikální roviny se zaměřím na pestrost slovní zásoby moderátora a na výskyt opakujících se frází či výplňkových slov. Dále budu pozorovat, jak často jsou užívány výrazy nespisovné a zda mluvčí využívá slova cizí, expresivní aj.

5.2.1 Výplňková slova

Tento jev, který je typický pro nepřipravené projevy, se u Karla Šípa objevuje velmi často. Moderátor si tzv. výplňkovými slovy vypomáhá ve většině promluv. Nejfrekventovanější výplňkové slovo v jeho mluvených projevech je slovo *jako*. Dále se objevují slova *vlastně*, *nějak*, *teda* nebo *prostě*:

1. *Pro české publikum jako nic se nerýsuje?*
2. *...ale jako sleduju to.*
3. *Vono se to točí dost jako v reálným prostředí.*
4. *Jak ty jako to spracováváš?*
5. *Vy ste vlastně jako rozenej herec.*
6. *...že jako pravidla naše to nějak nedovolujú.*
7. *To ste nějak tudletu scénu zkoušeli nějak dýl?*
8. *A čili kluci to nějak vod ní teda slyšeli a převzali to?*
9. *Vono to zavání prostě tím...*

5.2.2 Expresivní výrazy

Expresivní výrazy jsou označením pro jazykové prostředky, které jsou kladně nebo záporně zabarvené. V moderátorových projevech se objevují častěji slova zabarvená záporně, tedy vulgarismy, slova hanlivá nebo zhrubělá:

1. *Jako babka by sis to uvázal.*
2. *A pak chodil s kytkou dycky.*
3. *...a myslim, že hodinu sem na sebe tak čuměl.*
4. *Nedělejte ze mě vola.*
5. *Ty vole, tak řeknu...*

6. *To člověk žasne, že se s touhle hubou dá spívat.*
7. *...abyste neudělal nějakou kravinu?*
8. *Já bych u toho zmagočil.*
9. *Tanečnice kolem, choreografie jako kráva, jo, živý vysílání...*
10. *Ale tak kyslej ksicht jako měl ten...*

Mnohem méně se objevují slova s citovými příznaky pozitivními:

1. *A vy ste mě viděla na hřišti v trenýrkách?*
2. *To je ňáká beruška?*
3. *Naším dalším hostem je čist'ounký a umytý Vojta Dyk.*

5.2.3 Oslovování

Karel Šíp své hosty často oslovuje. Nezáleží na tom, jestli si s nimi vyká či tyká, vždy je osloví jen křestním jménem:

1. *Dyžtak mě vopravte, Ondro.*
2. *Martino, já vám řeknu...*
3. *Davide, já si vás pamatuju...*
4. *Mirku, ty už na tom Národním hraješ...*
5. *Neposlouchejte to, Mařenko.*

5.2.4 Hovorová slova

Hovorová slova jsou typická především pro mluvený projev, dodávají mu přirozenost a živost. Moderátor hovorové výrazy užívá ve velké míře, ale jeho vystupování to nijak nenarušuje:

1. *...dyť věčinou chodiš z práce dřív.*
2. *A ted'ka mně řekněte...*
3. *To mi neříkejte, že všecko byste vybral.*
4. *Tak tím kdybych se koukal?*
5. *Jak se to pozná na chlapech?*

5.2.5 Nespisovné výrazy

V projevu se hojně objevují i nekodifikované prvky užívané obvykle v rámci obecné češtiny:

1. ...*abyste to dal do cajku.*
2. *To ste nějak tudletu scénu zkoušeli nějak dýl?*
3. *Koho jste takhle načapal?*
4. *Né že bych byl nějaká drbna.*
5. *Já furt mám strach, že...*

5.2.6 Univerbizovaná slova

Univerbizace je proces, ve kterém se ze slovního spojení utvoří jednoslovný výraz. Tato slova jsou součástí hovorové vrstvy spisovného jazyka. Užívají se opět především v mluveném projevu. Vyjadřování mluvčího je poté přirozenější a úspěšnější:

1. *Koukám, jestli zase nejste v jináči, víte.* → v jiném stavu
2. *A dohadujou se, kam pudou dál jako na vejšku.* → na vysokou školu
3. *Čili vy ste už profesionálka, anebo to děláte jako vedlejšák?* → vedlejší pracovní poměr
4. *Jezdíš na zápasy taky národ'áku, žejo?* → národního týmu

5.2.7 Cizí slova

V současné době k nám cizí slova pronikají zejména z angličtiny. Objevují se v oblasti sportu, kultury, hudby či ekonomiky. V mluveném projevu moderátora se také vyskytují:

1. *Přecejenom seš rozhlasovej spíkr.* → speaker
2. *Máte už nějaký selfi ze žralokem?* → selfie
3. *...že vás vyzývají na různý meče.* → matche
4. *Někde na rautu potom ste jí oslovil?*
5. *Víte co, žijete v době internetu...*
6. *...velice populární sitkom Kambek.* → sitcom Comeback

7. *Jako takovej ten, jak se tomu říká, blekaut? → blackout*
8. *A jako herec, to se váš fanklub může těšit na co? → fanclub*
9. *Vy máte blog, kde vy píšete zajímavý sloupky.*

5.2.8 Odborné termíny

Odborné termíny jsou slova s přesně vymezeným významem. Patří k odborné stylové vrstvě, v určitém oboru mají specifický význam. Vyznačují se jednoznačností, ustáleností a přesností. Karel Šíp jich užívá zřídka:

1. *Naším dalším hostem je vědec, parazitolog...*
2. *Ten parazit toxoplasma?*

5.2.9 Frazémy

Frazém je ustálené spojení slov s vlastním významem. Původní význam slov má většinou zcela jiný smysl sdělení. Jedná se například o rčení, sousloví či přirovnání. V projevu Karla Šípa jsme na ně občas narazili:

1. *Tak zlomte vaz.*
2. *Pro vás to musel být doslova balzám na vaši duši.*
3. *Tak abychom vám trochu srazili řebínek. → hřebínek*
4. *Ty ses tady dlouho nevohrál. → neohrál*

5.2.10 Opakující se fráze

V mluveném projevu moderátora se objevují fráze, které se v jeho účinkování stále opakují. Jelikož jde o televizní pořad a každý díl je téměř stejný, není moc možností, jak by mohl moderátor pozdravit diváky či přivítat hosty:

1. *Dobrý večer, zdravím diváky tady v pražském Semaforu.*
2. *Dobrý večer, milí diváci.*
3. *Přátelé, proč vo tom mluvím.*
4. *Přátelé, naším dalším hostem je...*
5. *Přátelé, pro dnešek je to všechno.*

Často se také opakuje fráze *Dyžtak mě vopravte*:

1. *Dyžtak mě vopravte, Ondro.*
2. *...nebo mě dyžtak vopravte.*

5.3 Morfologická rovina

V rovině morfologické se zaměřím na skloňování slov z hlediska spisovného a nespisovného jazyka. Předpokládám, že moderátor nejvíce chybuje v tvoření koncovek u ohebných slovních druhů.

Nespisovné koncovky objevujeme v Šíповě projevu především u adjektiv. Jedná-li se o tvrdá přídavná jména mužského rodu, v hojně míře se vyskytuje nespisovná změna *y* v *ej*:

1. *Kromě toho, že seš houslovej virtuóz.* → houslový
2. *Seš tím teda poznamenanej no.* → poznamenaný
3. *Je nešikovnej, protože se na mě vybod jako na zpěváka.* → nešikovný
4. *Ale tak kyselaj ksicht, jako měl ten...* → kyselý
5. *Jste špičkovéj reprezentant.* → špičkový
6. *Vy ste vlastně jako rozenej herec.* → rozený

Dalším častým prohřeškem je nespisovné úžení *é* v *y*:

1. *Vy máte herectví vystudovanýj.* → vystudované
2. *Vono se to točí dost jako v reálným prostředí.* → reálném
3. *Vy ste se vyučil ve slavným pražským hotelu.* → slavném pražském
4. *Vy máte blog, kde vy píšete zajímavýj sloupky.* → zajímavé

Stejně chyby se opakují i u zájmen neurčitých a ukazovacích:

1. *V tom je ňákej protest?* → nějaký
2. *Máte už nějakýj selfí ze žralokem?* → nějaké
3. *Je to jenom takovejch pár veršiků.* → takových
4. *A eště děláš ty zoufale ranní směny takovýj?* → takové

Špatnou koncovku jsem postřehla i u jedné číslovky, opět se jedná o nespisovnou změnu *y* v *ej*:

1. *Druhej den šli na basket.* → druhý

Moderátor při svém projevu hodně chybuje v tvoření koncovek u sloves ve třetí osobě plurálu. Dochází tak k nespisovné změně z *i* v *ej/ěj* nebo *ou*.

1. *Jak si to tak holky v tomhle věku vysněj.* → vysní
2. *...že třeba ze širokýho okolí se za váma sjížděj.* → sjíždí
3. *...že jako pravidla naše to nějak nedovolujou.* → nedovolují

Dalším nekodifikovaným jevem je vypuštění koncovky *i* taktéž u sloves ve třetí osobě plurálu:

1. *...že vás vyzývaj na různý...* → vyzývají
2. *Některý diváci vás maj spojenýho jenom s tímhle tím...* → mají

Karel Šíp primárně používá hovorové a nespisovné tvary příslovcí. Tyto tvary jsou v projevech běžné:

1. *A ted'ka mně řekněte...*
2. *Já furt mám strach, že uprostřed oběda...*
3. *Někde na rautu potom ste jí oslovil?*
4. *To ste nějak tudletu scénu zkoušeli nějak dýl?*

5.4 Syntaktická rovina

V analýze této roviny se zaměřím na zvláštnosti a nepravidelnosti ve větých konstrukcích. Poukážu na výskyt motivovaných a nemotivovaných odchylek, které v mluveném projevu Karla Šípa očekávám. Dále se budu snažit vypořádat specifika moderátorova projevu.

5.4.1 Motivované odchylky

Motivované odchylky jsou považovány za určité významové obohacení možné realizace věty. Slouží ke zpestření projevu a mluvčí je užívají záměrně. Nejsou považovány za chybu.

5.4.1.1 Elipsa

Elipsa (výpustka) je nevyjádření slova nebo věty, které bychom mohli/měli očekávat podle daného kontextu. V Šípově projevu jde nejčastěji o elipsu podmětu:

1. *Čili vy ste profesionálka, anebo to děláte jako vedlejšák?* → zpěv
2. *Zrovna před pár dny vylezlo.* → Slunce
3. *Ne-ne-ne prostě to do sebe naházet.* → oběd
4. *Neposlouchejte to, Mařenko.* → urážky

5.4.1.2 Vsuvka

Další častou odchylkou je vsuvka (paratenze). Ta není se základní výpovědí v žádném syntaktickém vztahu. Mluvčí ji použije, pokud potřebuje získat čas na rozmyšlenou, nebo aby jen upoutal pozornost posluchačů:

1. *Jako takovej ten, jak se tomu říká, blekaut?*
2. *A třeba takovým tím obyčejným dalekohledem, co mám doma na šmírování, tak tím kdybych se koukal?*
3. *Vy ste, já bych to rád zmínil, vy ste poměrně nedávno se dopustil prvotiny jako režisér filmovej.*
4. *Vy ste, ted'ka nevím, vy ste spart'an myslim, žejo...*

5.4.1.3 Apoziopze

Apoziopze (nedopovědění) je nedokončení začaté věty z důvodu situačního přerušení. Je to velmi častý jev v mluveném projevu. K přerušení dochází buď jinou osobou, nebo přímo samotným mluvčím, který se rozhodne výpověď přeformulovat:

1. *Ty vole, tak řeknu...*
2. *A eště se vás chci zeptat...*
3. *Takže já nevím, jestli...*
4. *A s tý Ostravy si jela...*
5. *Protože jak de čas a doba...*

5.4.2 Nemotivované odchytky

Nemotivované odchytky nepřinášejí žádné významové ani komunikační obohacení. U nepřipravených mluvených projevů je jejich výskyt častý, mluvčí je ale užívají neúmyslně. Jsou považovány za chybu.

5.4.2.1 Anakolut

V projevu Karla Šípa jsem postřehla jen anakolut, což je vyšnutí z větné stavby. Je častý v mluvených nepřipravených projevech, při nichž mluvčí může ztratit přehled o tom, jak co řekl:

1. *A jako herec, to se váš fanclub může těšit na co?*
2. *Mnoho herců, hereček, sem takhle tady si s nima povídal...*
3. *Nemůžeme se Kristýno vyhnout tomu, že určitě ste mnoha divákům utkvěla, to bylo asi takový první velký...*
4. *A jenom se čeká, vypustit to.*

5.4.3 Špatný slovosled

Příčinou výskytu tohoto jevu je zřejmě moderátorova rychlá reakce:

1. *Za tu hodinu, co vona přišla pozdě novinářka?* → *Za tu hodinu, co přišla novinářka pozdě?*
2. *Nějakou drastickou vopici si měl někdy?* → *Měl jsi někdy nějakou drastickou opici?*
3. *Někde na rautu potom ste jí oslovil?* → *Potom jste ji oslovil někde na rautu?*
4. *A to už tady život žádnej nebude?* → *A to už tady nebude žádný život?*

5.4.4 Specifika projevu

Moderátor velmi často používá spojku *čili*. V tomto množství už by se tato spojka mohla považovat i za výplňkové slovo:

1. *Čili našim prvním hostem je sluneční fyzik...*
2. *Čili to je ta závislost na tom.*
3. *Čili vy vidíte...*
4. *A čili kluci to nějak vod ní teda slyšeli a převzali to?*
5. *A čili něký další koleno sahá kam teda?*
6. *Čili vy ste už profesionálka, anebo to děláte jako vedlejšák?*
7. *Čili vy máte ukulele...*

5.5 Shrnutí mluveného projevu K. Šípa

V mluveném projevu Karla Šípa se objevují některé základní nedostatky. Těmi jsou v první řadě odchylky od normy spisovné výslovnosti, které vznikly vinou rychlého řečového tempa, špatnou artikulací, nedbalou výslovností či emočním vypětím.

Moderátor mluví rychle a hůře artikuluje. Jeho projev ovlivňují hezitační zvuky, které souvislou řeč přerušují. Mluví se ztrácí v kontextu svých myšlenek a divák má problém poznat, kde věta končí a kde navazuje nová. Úroveň jeho projevu jistě také ovlivňuje nedbalá výslovnost neurčitých zájmen a vynechávání hlásek na začátku slov. Ovšem za nejvíce rušivý prvek považují neustálé používání protetického *v*. Tento zlozvyk je velmi patrný a působí velice neprofesionálně. Karel Šíp by se ho měl určitě zbavit. Občasné přeroky nehodnotím negativně, jako divákovi mi nevadily. U nepřipraveného dialogu se to může stát.

Lexikální rovina je pro diváka bezesporu nejatraktivnější. Slovní zásoba Karla Šípa ale už tak pestrá není. Využívá sice téměř všechny složky českého jazyka, ale hojně opakuje některá pro něho typická slova či fráze. K televiznímu vysílání to sice patří, nepůsobí to nijak rušivě, ale jeho projev se tím stává jednotvárný.

Moderátor v nejvyšší míře používá výrazy hovorové. Jeho projev to nijak nenarušuje, naopak se tím stává přirozený a nenucený. Velmi častými jazykovými prostředky jsou také výrazy expresivní, citově zabarvené spíše záporně. Na někoho mohou působit

až vulgárně, z mého pohledu jimi mluvčí oživí svůj projev a ten se stává zábavnější. Šíp ve velké míře užívá cizích slov. Značí to jeho přehled o aktuálním dění a o aktuálních trendech. Oproti tomu odborné termíny se v jeho projevu objevují zřídka.

Jako problém vnímám vyskytující se nekodifikované výrazy užívané obvykle v rámci obecné češtiny. Mluvčí je užívá vědomě. Možná právě tím, že mluví nespisovně, si zajišťuje přízeň diváků, přibližuje se jim. V médiu veřejné služby by se ale objevovat neměly. Problémem jsou také vycpávková slova, která se objevují téměř v každé větě. Jsou typickým jevem pro nepřipravené projevy. Moderátor by jejich počet měl alespoň částečně zredukovat.

Po rozboru morfologické roviny jsem zjistila, že Karel Šíp používá především nespisovné tvary slov. Odchylky najdeme v tvoření koncovek u adjektiv, pronomin a verb. Nespisovné koncovky objevujeme především u přídavných jmen mužského rodu. Nejčastější je nespisovná změna *y* v *ej* a nespisovné úžení *é* v *y*. Stejně chyby se objevují i u zájmen ukazovacích a neurčitých. U sloves chybí ve třetí osobě v plurálu, kde dochází k nespisovné změně *z í* v *ej/ěj* nebo *ou*, anebo koncovku úplně vypustí.

Moderátor tyto nespisovné varianty užívá zřejmě záměrně. Navodí jimi přátelštější atmosféru a dialog mezi ním a hostem se stává důvěrnější. Uvolní tím napětí. Je to jeho osobitý styl. Přece jen ale působí ve veřejnoprávním sektoru, měl by tomu tedy přizpůsobit i své vyjadřování.

Předmětem mého zkoumání v oblasti syntaxe byly zvláštnosti a nepravidelnosti ve větných konstrukcích. Karel Šíp se odchyluje od větné stavby především proto, aby svůj projev zpestřil, aby vyjádřil svůj názor nebo aby vysvětlil určité termíny. V některých případech je to vinou rychlosti jeho reakce.

V moderátorově projevu převažují odchylky motivované, které ho mají zpestřit a oživit. Pomáhají mu udržet pozornost diváků. V podobě vsuvek se snaží věci přiblížit. Odchylky nemotivované mají naopak za následek nesrozumitelnost projevu. Hosté i diváci se mohou v samotném rozhovoru ztrácet. Mluvčí by se měl vyjadřovat v kratších a jednodušších větách.

Nepřehlédnutelným jevem je bezesporu velmi častý výskyt spojky *čili*, kterou používá na začátku věty. V množství, v jakém ji užívá, by se dala považovat také za výplňkové

slovo. Považuji to za velmi rušivý prvek. Šíp by měl tento zlozvyk ve svém projevu značně omezit.

Mluvený projev Karla Šípa je spíše hovorový až nespisovný. Svým projevem chce hlavně zaujmout, informovat a pobavit. Z výše definovaných chyb, jako jsou výplňková slova, hezitační zvuky, protetické *v* či špatné koncovky, na nás jeho projev působí neprofesionálně. Publikum ale jeho talkshow sleduje za účelem zábavy, o kterou není nouze.

6. Analýza mluveného projevu M. Suchánka

6.1 Zvuková rovina

Při rozboru zvukové roviny mluveného projevu Michala Suchánka se zaměřím na odchylky v kvantitě samohlásek, na asimilaci znělosti a na implicitní výslovnost souhlásek. Také budu pozorovat, jakým způsobem moderátor vyslovuje souhlásku *j* ve tvarech pomocného slovesa být a jestli se v projevu vyskytují hezitační zvuky či slovní přeroky.

6.1.1 Implicitní výslovnost souhlásek

Implicitní výslovnost souhlásek se často objevuje u neurčitých zájmen:

1. *Ty máš víc rolí než ňákej herec jako.* → nějaký
2. *To sou ňáký příběhy jako?* → nějaké
3. *To byl asi ňákej hekr ne?* → nějaký
4. *A můžete Tondo ted'ka zahrát ňákou?* → nějakou
5. *A ňáký třeba výjezdy a takovýdle?* → nějaké

U ukazovacích zájmen Suchánek zaměňuje souhlásku *h* za *d*:

1. *A todle se teda bude dražit?* → tohle
2. *A ňáký třeba výjezdy a takovýdle?* → takovéhle

Dále jsem zaznamenala časté vypouštění hlásek na začátku slov:

1. *Nebude vám vadit, dyž na tu svadbu nepudu?* → když
2. *Dyž takle hrajou ty písničky už léta tvoje.* → když
3. *Dyž sme to sledovali u televize jako děti.* → když
4. *Ted'ka dyž o tom mluvíš...* → když
5. *Dycky sedim vzadu uprostřed ty vole.* → vždycky
6. *Sem si dycky myslel, že je jenom malej a velkej.* → vždycky

Nápadné je také vypouštění hlásky na konci slova, konkrétně souhlásky *l* v minulém čase sloves:

1. *A proč by tě nemoh trefit jako?* → nemohl
2. *Neřek ani slovo.* → neřekl
3. *To bych moh příští týden s rodinou sem zajet.* → mohl

Nedbalá výslovnost není výjimkou ani u hláskových skupin *hl* a *ts*:

1. *Takle se zeptám...* → takhle
2. *Takle ne.* → takhle
3. *Já mám jedinej děcký kolo.* → dětské

6.1.2 Odchyly v kvantitě samohlásek

Zkracování samohlásek jsem u Suchánka zaznamenala především u sloves. Tato odchylna je ve veřejných projevech velice rozšířená:

1. *Já rovnou tě teda poprosim...* → poprosím
2. *Ale teď zas nevidim na blízko.* → nevidím
3. *Myslim, že ti jede loď.* → myslím
4. *Ty holky, jak to řikaj v televizi.* → říkají
5. *Ráno vstanu, uslyšim kohouty...* → uslyším
6. *To vypadá, že sedim, ale já stojim.* → sedím, stojím

Dále se často vyskytuje krácení samohlásek *ů/ú* a *í*:

1. *Já teda nemám uplně nejvostřejší.* → úplně
2. *A výtěžek pude na pejsky jo?* → půjde
3. *Nebude vám vadit, dyž na tu svadbu nepudu?* → nepůjdu
4. *Uděláš kotrmelec normálně s tím bajpasem?* → tím
5. *Jak to souvisí s tím, na co sem se tě ptal?* → tím
6. *Takže to voni s tím nemaj vlastně vůbec nic.* → tím

Prodlužování kvantity samohlásek je jev méně častý a u mluveného projevu Michala Suchánka jsem ho postřehla jen u slovesa *přijít*:

1. *Když tam přídeš jako do toho rádia...* → přijdeš
2. *Mně to příde dobrý na cvičení, když to má někdo v sobě jako.* → přijde

6.1.3 Protetické v

Výraznou odchylkou a velikým problémem je moderátorovo užívání protetického v. Používá ho téměř u všech slovních druhů a při každé příležitosti:

1. *Ne, my se ne**va**víme vo tom, co se dělo ve škole.* → o
2. *Já teda nemám úplně nejvostřejší.* → nejostřejší
3. *A kdy vodvezou tebe Dane?* → odvezou
4. *Né, ted' je to vopačně.* → opačně
5. *To je vopravdu poměrně vzácná věc.* → opravdu
6. *Von dělá machra před holkou.* → on
7. *Ty seš vopravdu fakt vohavnej.* → opravdu, ohavný

6.1.4 Výslovnost souhlásky j

Pro moderátora je typické vynechávání souhlásky j na začátku slov v tvarech pomocného slovesa být. Nejedná se ale o chybu:

1. *Jakejma všema kapelama si prošel?*
2. *Jak to souvisí s tím, na co sem se tě ptal?*
3. *Sme se dozvěděli, že...*
4. *Na čem ste byli?*
5. *A balil si na to holky?*

Naopak za chybu se považuje vynechání hlásky j ve tvarech slovesa *jít* a *přijít* a u příslovce/částice *ještě*:

1. *A výtěžek pude na pejsky jo?* → půjde
2. *Mně to příde dobrý na cvičení, když to má někdo v sobě jako.* → přijde
3. *Ty vole, de po mně Gott.* → jde
4. *Když tam přídeš jako do toho rádia... → přijdeš*
5. *Nebude vám vadit, dyž na tu svadbu nepudu?* → nepůjdu
6. *To se dá použít znova eště jako?* → ještě
7. *...že sis to chtěl rozmyslet eště po cestě?* → ještě
8. *Eště musíme zmínit, že ty máš zálibu, že vrháš nože.* → ještě

6.1.5 Přechyby

V moderátorově projevu jsem postřehla jen jeden slovní přechyb, který vznikl nejspíše jeho rychlým mluvním tempem:

1. *A to, že se strane-stane trenérem holčičích jako skokanů, tak to už je úplně ale zvláštní.* → stane

6.2 Lexikální rovina

V této kapitole se věnuji slovní zásobě Michala Suchánka. Zaměřím se na to, jak pestrá je jeho slovní zásoba a zda se v jeho projevu vyskytují výplňková slova, odborné termíny či slova nesoucí citový příznak. Předpokládám častý výskyt vulgarismů a výrazů nespisovných.

6.2.1 Výplňková slova

Parazitická slova jsou charakteristická pro mluvené projevy. Nemusí působit rušivě, pokud je jich užíváno s rozvahou. Jestliže je ale jejich užívání velmi časté, jako v Suchánkově případě, posluchačova pozornost k sobě připoutá fakt, kdy řečník opět použije některé výplňkové slovo. Nejfrekventovanější parazitické výrazy v jeho mluvených projevech jsou *jako* a *ty vole*. Dále se objevují slova *vlastně* a *třeba*:

1. *Já už jako nemůžu skoro jako vůbec.*
2. *Pohádáte se někdy jako za jízdy?*
3. *To sou nějaký příběhy jako?*
4. *...že byste jako nevystupovali pro někoho?*
5. *A ty vole to na tom bejvá sníh kolikrát.*
6. *Von mu prostřelil košili ty vole.*
7. *Dycky sedim vzadu uprostřed ty vole.*
8. *Ty vole tam vzniklo věci.*
9. *A ty máš vlastně v sobě takovej pocit.*
10. *Kolik bylo družičkám třeba?*
11. *Co vy všechno si třeba s sebou berete?*

6.2.2 Expresivní výrazy

Slova s expresivním zabarvením ať kladným či záporným, se v pořadí objevují velmi často. Jsou užita záměrně a v projevu jsou velice nápadná. Tato vulgární slova jsou opravdu nevhodná:

1. *Já mám rekord ty kreténe.*
2. *Nejdřív půjdeš na rypák.*
3. *Já sem se chtěl zeptat, jestli nevypadám jako debil.*
4. *Hele uměla byste říct slovo prdel?*
5. *To jim patří šmejdům.*
6. *Myslíte, že by mu nabili držku?*
7. *To je pravda, já bych se poblil.*
8. *Já jsem neviděl tady přes to hovado velký.*

V projevu Michala Suchánka se hojně objevují i kladně zabarvená slova:

1. *Na rovince by to asi mělo stát ne?*
2. *Ty vole támhleten kostelíček...*
3. *...protože mám tak malinkou nohu.*
4. *To musíš ale hodně jíst holčičko.*
5. *A když to píšou, tak úplně jinejma písmenkama že jo?*
6. *Mně asi chybí sukýnka k tomu.*
7. *Já pojedu z kopečka chvílku.*

6.2.3 Hovorová slova

U moderátora se hovorová slova vyskytují v hojně míře. V případech, kdy lze slovo vyjádřit spisovně i hovorově, volí moderátor vždy hovorovou variantu:

1. *Uděláš kotrmelec normálně s tím bajpasem?*
2. *Co děláte ted'ka?*
3. *Kdyby se brácha pustil do muziky?*
4. *A k tomu všemu jednu ženskou na dva roky.*
5. *Skoušeli ste to dát do krámu?*
6. *A balil si na to holky?*

6.2.4 Nespisovné výrazy

V projevu se vyskytují především nespisovná slova užívaná obvykle v rámci obecné češtiny:

1. *S tím frajerem, co ste byli osum let?*
2. *Máte sámošku tam?*
3. *Já se skusím urvat teďka dokavad' kecáte.*
4. *Von dělá machra před holkou.*
5. *Nebo budeš matlat jako nějak za prachy hodně potom?*
6. *Kdyby se brácha pustil do muziky?*
7. *Jak dlouho se čančáš dneska?*
8. *Samozřejmě nejdřív se projedeme na mašině.*

6.2.5 Cizí slova

Cizí slova k nám pronikají zejména z angličtiny. V mluveném projevu moderátora se vyskytují zřídka:

1. *Uděláš kotrmelec normálně s tím bajpasem? → bypassem*
2. *To byl asi nějaký hekr ne? → hacker*

6.2.6 Odborné termíny

Základní vlastností těchto slov je jednoznačnost, přesnost a ustálenost. V určitém oboru mají specifický význam. V moderátorově projevu jsem zaznamenala jedno jediné:

1. *Takže vy ste meteoroložka.*

6.2.7 Opakující se fráze

V projevu Suchánka se vyskytují fráze, které se v každém díle opakují. Nevnímám to ale jako chybu. Do talkshow svým způsobem patří, každý díl je v podstatě stejný:

1. *Dobry večer.*
2. *Dobry večer, Michal Suchánek, Richard Genzer.*
3. *Dámy a pánové, našim dalším hostem je...*
4. *A někdy na viděnou.*

6.3 Morfologická rovina

V morfologické rovině budu sledovat skloňování slov z hlediska spisovné a nespisovné češtiny. Předpokládám značný výskyt nespisovných a hovorových výrazů. Zaměřím se spíše na tvary ohebných slovních druhů.

U substantiv je chybou moderátorova nespisovná změna *y* v *ej* uvnitř slov:

1. *No tak v tom tejdnu... → týdnu*
2. *Skuste si koupit brejle holky. → brýle*

Dále jsem objevila nespisovný tvar instrumentálu plurálu středního rodu zakončen sufixem *-ama*:

1. *A když to pišou, tak úplně jinejma písmenkama, že jo? → písmenky*

Michal Suchánek se pravidelně dopouští tvaroslovných chyb u adjektiv. Jedná-li se o tvrdá přídavná jména mužského rodu, v hojné míře se vyskytuje nespisovná změna *y* v *ej*:

1. *Sem si dycky myslel, že je jenom malej a velkej. → malý, velký*
2. *Si byl strašně úspěšnej tím... → úspěšný*
3. *Měl tam jen obrovskej kastról. → obrovský*
4. *Tak ste řečník rozenej. → rozený*
5. *A ty máš vlastně v sobě takovej pocit... → takový*
6. *Já mám jedinej děcký kolo. → jediný*

Dalším častou chybou je nespisovné úžení *é* v *y*:

1. *...protože pro nás je to fakt docela zajímavý. → zajímavé*
2. *To mi přijde jako dlouhý. → dlouhé*
3. *Vy děláte pro děti, pro dospělý... → dospělé*

4. *Já jsem neviděl tady přes to hovado velký.* → velké
5. *No jo, máte to krutý.* → kruté
6. *Já mám jedinej děcký kolo.* → dětské

Stejně prohršky se opakují i u zájmen neurčitých:

1. *Ty máš víc rolí než ňákej herec jako.* → nějaký
2. *To byl asi ňákej hekr ne?* → nějaký
3. *To sou ňáký příběhy jako?* → nějaké
4. *A ňáký třeba výjezdy?* → nějaké

U sloves je patrná nespisovná změna *y/i* v *ej* uvnitř slov:

1. *Jako hodně vás bejvalo.* → bývalo
2. *Tak to budeš vylejvat jako na pole?* → vylívat
3. *Cejtim tam brambory.* → Cítím

Dalším nekodifikovaným jevem, který se v moderátorově projevu velmi často objevuje, je vypuštění koncovky *i* u sloves ve třetí osobě plurálu:

1. *Nám to prostě pořád vyčítaj.* → vyčítají
2. *Ty holky, jak to říkaj v televizi.* → říkají
3. *Takže to voni s tím nemaj vlastně vůbec nic jako ty holky v tom počasí, voni to neuměj, jako nevědí.* → nemají, neumějí
4. *A přilítaj havrani.* → přilétají

V jednom případě jsem u slovesa postřehla jeho hovorovou variantu:

1. *Dyž takle hrajou ty písničky už léta tvoje.* → hrají

Suchánek nahrazuje spisovné adverbium *ted'* jeho hovorovým tvarem:

1. *A ted'ka sledujete sport, ted'ka?*
2. *Já se zkusím urvat ted'ka dokavad' kecáte.*
3. *Co děláte ted'ka?*
4. *Ted'ka dyž o tom mluviš...*

U částice *prý* jsem zaznamenala nespisovné úžení *y* v *ej*:

1. *A prej chystáte divadlo?* → prý

6.4 Syntaktická rovina

V této kapitole se zaměřím na zvláštnosti a nepravidelnosti ve větných strukturách. Poukážu na výskyt motivovaných a nemotivovaných odchylek, které v projevu moderátora očekávám. Dále budu analyzovat slovosled a specifika Suchánkova mluveného projevu.

6.4.1 Motivované odchylky

Motivované odchylky nejsou považovány za chybu. S jejich pomocí lze zdůraznit požadovanou část promluvy. Mluvčí je užívají záměrně.

6.4.1.1 Elipsa

Elipsa (výpustka) se běžně užívá v mluveném projevu. Jedná se o nevyjádření slova nebo věty, které bychom mohli/měli očekávat dle daného kontextu:

1. *Počkám si na další.* → zelenou na semaforu
2. *A on ho vynese?* → pytel s odpadky
3. *Já to viděl.* → baletní představení
4. *To byly ty, cos nechal u nás.* → silonové punčochy
5. *Kolik si jich namalovala?* → obrazů

6.4.1.2 Vsuvka

Vsuvku (paratenzi) považujeme za jakousi odbočku či poznámku, kterou chce mluvčí upoutat pozornost posluchačů nebo zpřesnit výpověď:

1. *Stalo se ti někdy třeba, když si vyrazil, že sis to chtěl rozmyslet ještě po cestě?*
2. *My sme si tě pozvali, sme rádi, že si přijel, především proto, abychom zjistili, co je novýho u tebe.*
3. *Eště musíme zmínit, to mi přijde hodně zvláštní, že ty máš zálibu, že vrháš nože.*
4. *Mě by zajímalo, dyž ste tady sem přijel do Čech, co ste si koupil za první peníze?*
5. *A teď nám řekni, a to my víme, čím je to kino zvláštní?*
6. *Hele a vlezlo ti to nějak, ted'ka dyž o tom mluvíš, ta čarodějnice i do života?*

6.4.1.3 Apoziopce

Apoziopce (nedopovědění) je označení pro neukončenou výpověď. K přerušení dochází buď jinou osobou, nebo přímo samotným mluvčím, který se rozhodne výpověď přeformulovat:

1. *Kdyby se brácha pustil do muziky...*
2. *Jestli bys nám ukázala, jak to...*
3. *Co sme jako diváci, víš, dyž sme to sledovali u televize jako děti...*
4. *No tak v tom tejdnu...*
5. *Dyž tam přideš jako do toho rádia...*

6.4.2 Nemotivované odchylky

Tyto odchylky užívají mluvčí zcela neúmyslně. Jejich výskyt je častý především u nepřipravených mluvených projevů. Nepřinášejí žádné významové ani komunikační obohacení. Jsou považovány za chybu.

6.4.2.1 Anakolut

V Suchánkově mluveném projevu jsem postřehla jen anakolut, tedy vyšinutí z větné vazby. Dochází k němu při nepozornosti mluvčího a při spojení více myšlenek dohromady:

1. *Jestli třeba, vy ste teda chodil bruslit, to ste hrál.*
2. *Takže to voni s tim nemaj vlastně vůbec nic jako ty holky v tom počasí, voni to neuměj, jako nevědí.*
3. *Tenkrát ste asi, to bylo jako fakt moc dobrý a moc dlouhý a moc veliký.*
4. *A můžete Tondo ted'ka zahrát nákou, zpíváte i česky?*
5. *Počkej, ještě probereme tvoje, my sme taky zjistili, že ty maluješ.*

6.4.3 Špatný slovosled

U moderátora si můžeme všimnout špatného slovosledu. Příčinou výskytu tohoto jevu je zřejmě moderátorova rychlá reakce:

1. *Dyž takle hrajou ty písničky už léta tvoje.* → Když takhle hrají ty tvoje písničky už léta.
2. *Já hned položím na úvod otázku, kterou možná budeš čekat.* → Já hned na úvod položím otázku, kterou možná nebudeš čekat.
3. *Neměli byste koupit barák u lomu někde?* → Neměli byste koupit barák někde u lomu?

6.4.4 Specifika projevu

Specifickými rysy v projevu Michala Suchánka jsou jednoznačně vycpávkové výrazy *jako* a *ty vole*. Používá je téměř v každé druhé větě. Jsou to velmi nevhodné a rušivé prvky:

1. *Já už jako nemůžu skoro jako vůbec.*
2. *Pohádáte se někdy jako za jízdy?*
3. *To sou nějaký příběhy jako?*
4. *To ste jako jak dlouho spolu?*
5. *To maj lidi taky no jako.*
6. *...že byste jako nevystupovali pro někoho?*
7. *A ty vole to na tom bejvá sníh kolikrát.*
8. *Von mu prostřelil košili ty vole.*
9. *Ty vole, Berousek je v říji, bacha.*
10. *Dycky sedim vzadu uprostřed ty vole.*
11. *Supr odpověď ty vole.*
12. *Ty vole tam vzniklo věci.*

6.5 Shrnutí mluveného projevu M. Suchánka

Projev Michala Suchánka musím označit za nespisovný, nekultivovaný, tu a tam až hrubý a nepříjemný. Špatná artikulace a rychlé řečové tempo se nejvíce odrážejí ve vynechávání hlásek na začátku a na konci slov. Jako největší problém z hlediska zvukové stránky vidím používání protetického *v*. Suchánek ho používá při každé příležitosti. Je to velmi nápadné a neprofesionální. Ovšem jako moderátor je velmi pohotový. Jeho projev je dynamický. Oceňuji, že se v jeho projevu nevyskytují žádné hezitační zvuky a téměř žádné přeroky.

V lexikální rovině jsem se věnovala zkoumání slovní zásoby. Dle mého očekávání zde převažují nespisovné výrazy, které Suchánek střídá s těmi hovorovými. Užívá je vědomě a zřejmě se jimi přibližuje divákům. Tušila jsem velký výskyt slov hanlivých až vulgárních v dialogu s hosty, se kterými se moderátor velmi dobře zná. Suchánek ale vulgární výrazy používá v přítomnosti všech hostů, což je opravdu nemístné, neslušné a velmi nevhodné. V množství, v jakém jsou některé výrazy užívány, je považuji za parazitická slova. Bylo by vhodné tato slova z projevu odstranit. Odborné výrazy nebo cizí slova se v moderátorově mluveném projevu vyskytují jen zřídka. Značí to jeho neinformovanost, nepřipravenost a nezáměr o aktuálním dění.

Po morfologické stránce je projev Michala Suchánka taktéž nespisovný. Odchytky najdeme uvnitř slov u podstatných jmen a u sloves, nejčastěji se jedná o změnu *i/y* v *ej*. Ovšem nejvíce chybí v tvoření koncovek, a to u adjektiv, pronomin a také u verb. Opět se jedná o nespisovnou změnu *y* v *ej* a nespisovné úžení *é* v *y*. U verb koncovku úplně vypouští. Všechny nespisovné varianty jsou užity úmyslně. Já je považuji za rušivé, ale dialog mezi moderátorem a hostem se díky nim stává přátelštější a atmosféra uvolněnější.

Z hlediska syntaktického jsem se zaměřila na zvláštnosti a nepravidelnosti ve větých strukturách. V Suchánkově projevu převažují odchytky, které nepovažujeme za chybu. Projev zpestřují a moderátor jimi vyjádří svůj názor nebo věci přiblíží. Z nemotivovaných odchylek jsem postřehla jen vyšinutí z větné vazby. Tento jev se vyskytuje při spojení více moderátorových myšlenek dohromady. Následkem bývá, že se diváci i samotní hosté mohou v rozhovoru ztráct.

Z analýzy nám vyplývá, že projev Michala Suchánka je nespisovný a nekultivovaný. Hostům často skáče do řeči. Rozhovory mezi ním a hostem bývají o ničem. Zaměřuje se především na vtíp, za každou cenu chce diváky pobavit.

7. Analýza mluveného projevu R. Genzera

7.1 Zvuková rovina

Ve zvukové rovině se zaměříme především na správnou výslovnost. Budeme pozorovat délku hlásek, výskyt hezitačních zvuků, využití protetického *v* atd.

7.1.1 Implicitní výslovnost souhlásek

Nedbalá výslovnost se často vyskytuje u neurčitých zájmen:

1. *To je novinka ne ňáká ten tvůj přítel?* → nějaká
2. *Že byste udělali ňákej klip se šutrama?* → nějaký
3. *Že to bude asi ňáká pomluva.* → nějaká
4. *Tam byl ňákej problém se sprostějma slovama ne?* → nějaký
5. *Koupim ňáký náušnice.* → nějaké

U ukazovacích zájmen je patrná záměna souhlásky *h* za *d*:

1. *Ale tydlety máme nejrači.* → tyhle ty
2. *Todleto umíte?* → Tohle to
3. *Todleto ti přijde neforemný?* → Tohle to
4. *No todle sem myslel.* → tohle
5. *Todleto je vono.* → Tohle to

V jednom případě jsem zaznamenala vypuštění hlásek na začátku slova:

1. *Já mám prostě takovej sen dycky.* → vždycky

Richard Genzer v mluveném projevu také vypouští hlásku na konci slova, konkrétně souhlásku *l* v minulém čase sloves:

1. *Co kdybys mu nabíd už něco dobrýho?* → nabídl
2. *A nabíd vám někdo, abyste ty písničky voprášila?* → nabídl
3. *Já sem ještě čet...* → četl
4. *Já sem to řek blbě vole.* → řekl

Nedbalá výslovnost se u moderátora projevuje také u souhláskových skupin. Konkrétně jde o zjednodušení ve slovech *takhle*, *kvůli* a *nejradši*:

1. *Jo tak takle na to deš?* → takhle
2. *Taky kůli ženskejm?* → kvůli
3. *Kterej máš jako nejrači?* → nejradši

7.1.2 Odchyly v kvantitě samohlásek

Typicky obecně-české krácení samohlásek se vyskytuje hlavně na konci slov před slovesnou koncovkou:

1. *Ty vole, tak to nevím.* → nevím
2. *Nejsem debil, to vím.* → vím
3. *Já když du, tak u toho ani nemyslím.* → nemyslím
4. *Musím ti pográtulovat.* → musím
5. *Já už to vidím.* → vidím
6. *Já myslím, že to bylo moc Venco.* → myslím

Na krácení samohlásek jsem narazila i uprostřed slov:

1. *Nějaký zvířátka?* → zvířátka
2. *Koupim nějaký naušnice.* → náušnice

Prodlužování kvantity samohlásek jsem v projevu moderátora zaznamenala jen v jednom případě:

1. *A von jí příme?* → přijme

7.1.3 Protetické v

Tuto výraznou odchylku, která je charakteristická pro obecnou češtinu, Genzer využívá velmi často:

1. *Vodkad' teda seš?* → odkud
2. *Máš hlavně vopravdu jiný kolo.* → opravdu
3. *Tam šlo vo kejhák?* → o

4. *A von jí příme?* → on
5. *Kdo tě vobjevil?* → objevil
6. *Počkej, vopatrně s tím...* → opatrně

7.1.4 Výslovnost souhlásky *j*

Moderátor se ve výslovnosti u přítomného tvaru pomocného slovesa *být* uchyluje k zjednodušené verzi, vynechává tedy souhlásku *j*. Nejedná se ale o prohřešek vůči výslovnostní normě:

1. *V jakejch muzikálech si hrál?*
2. *To sem se ptal jako vona.*
3. *Jak ste na něj přišla?*
4. *Vodkad' teda seš?*
5. *Kdy si s tím začala poprvé?*

Ovšem u slovesa *jít* je vynechání souhlásky *j* považováno za chybu:

1. *Já když du, tak u toho ani nemyslím.* → jdu
2. *Jo tak takle na to deš?* → jdeš
3. *Březinová de s Prahy pryč.* → jde
4. *Takže pod'me se posadit.* → pojd'me

7.2 Lexikální rovina

V lexikální rovině budu pozorovat, zda moderátor využívá vedle slov neutrálních i slova hovorová, cizí, odborné termíny či slova nesoucí citový příznak. Zaměřím se také na výskyt opakujících se frází a výplňkových slov.

7.2.1 Výplňková slova

Tento jev se u Genzera objevuje velmi často. V mluveném projevu je výskyt těchto slov nevídaný, protože může odvádět pozornost diváků. Nejvíce používanými výrazy jsou *vole* a *jako*. Objevují se také výrazy *ty vole* a *jakoby*:

1. *Pytlák vole.*
2. *Já sem to řek blbě vole.*
3. *...protože chrápal vole.*
4. *Hele dej to sem vole.*
5. *Ty vole, nechod' k němu, tě pokouše.*
6. *Ty vole, tak to nevím.*
7. *A vy mi tam do toho budete jako kecat?*
8. *Jako jak se udržuješ?*
9. *Za kolik se to tak může vydražit jako?*
10. *Seš jako přísněj třeba na ně?*
11. *Ty vypadáš hrozně dobře jakoby.*
12. *Trénujete nějak jakoby doma?*

7.2.2 Expresivní výrazy

Expresivní výrazy, tedy jazykové prostředky kladně nebo záporně zabarvené, se v projevu moderátora objevují velmi často. Jedná se zvláště o slova hanlivá a vulgární, která jsou opravdu nevhodná:

1. *Takže chytrá a blbá?*
2. *Co já bych vám tak hnusnýho uvařil?*
3. *Můžete přestat votvírat tu tlamu?*
4. *Pracky hned nahoru.*
5. *Já bych se posral už den před tím.*
6. *Ten si pamatuje prd, protože chrápal vole.*
7. *A vy mi tam do toho budete jako kecat?*
8. *To já vim, ale čuměj na tebe lidi.*
9. *To je hajzl, a co chce?*
10. *A co když se chtěj nažrat?*

V hojném počtu se objevují i slova s citovými příznaky pozitivními:

1. *A ted' mám pro vás perličku.*
2. *U vás v makovičce?*
3. *Já radši šunčičku.*

4. *Třeba Hůlka, ten má krabičku.*
5. *Tam bydlíte v domečku?*
6. *Nějaký zvířátka?*
7. *To je fenečky.*

7.2.3 Hovorová slova

Tato vrstva slov je typická především pro mluvený projev, dodává mu přirozenost a živost:

1. *Máte tu škodovku ještě?*
2. *...že ženský můžou dělat víc věcí najednou.*
3. *Táto, dej si flašku.*

7.2.4 Nespisovné výrazy

V projevu Genzera se objevují především nespisovné prvky:

1. *...že policajti maj takový ty starý auta.*
2. *V rádiích taky ted'kon nejsi slyšet.*
3. *Vemte si deky, děte na koupák.*
4. *Táto dej si flašku.*
5. *Taky alkáč?*
6. *To trvá furt ne?*
7. *Tam šlo vo kejhák.*

7.2.5 Univerbizovaná slova

Tato slova se opět užívají především v mluveném projevu. Jsou součástí hovorové vrstvy spisovného jazyka. U Richarda Genzera na ně narazíme jen zřídka:

1. *Když mu vyházíte lahváče, tak se to zas tolik neulehčí. → lahvová piva*

7.2.6 Cizí slova

Moderátor cizí slova téměř vůbec nepoužívá. V jeho projevu jsem narazila na jedno jediné:

1. *Samozřejmě ól inkusiv, abych z hotelu nemusel vůbec nikam.* → all inclusive

7.2.7 Opakující se fráze

Jelikož jde o televizní pořad a každý díl je téměř stejný, přijde mi výskyt a opakování těchto frází zcela normální:

1. *Dobry večer.*
2. *Dámy a pánové, přichází...*
3. *Dámy a pánové, náš další host...*
4. *Dámy a pánové, to je pro dnešek všechno.*
5. *To je pro dnešek všechno, mějte se krásně.*

7.3 Morfologická rovina

V této rovině se zaměřím na skloňování slov z hlediska spisovné a nespisovné češtiny. U ohebných slovních druhů očekávám značný výskyt nespisovných výrazů.

V projevu Richarda Genzera slyšíme u podstatných jmen nespisovnou změnu z *í/ý* v *ej* uvnitř slov:

1. *Jako lejtko třeba?* → lýtko
2. *Zejtra bude krásně.* → zítra

Nespisovné koncovky objevujeme především u přídavných jmen. Jedná se o nespisovnou změnu z *ý* v *ej*:

1. *Takovej veselej rok.* → takový veselý
2. *Seš jako přísněj třeba na ně?* → přísný
3. *Někdo, kdo je vopravdu dobřej?* → dobrý
4. *Taky kvůli ženskejm?* → ženským

5. *Tam byl nějak problém se sprostějma slovama.* → sprostýma
6. *Ale dyť je trénovanej ne na sedumsetčtyrcítce.* → trénovaný

Další častou chybou je nespisovné úžení z *á/é* v *y*:

1. *No, to je dlouhý.* → dlouhé
2. *...protože já spim u zapnutý televize.* → zapnuté
3. *Jak tě to napadlo přestěhovat se do Kutný Hory?* → Kutné
4. *Nějaký zvířátka?* → nějaká
5. *Zveřejníte jako dokument z vašeho manželskýho života?* → manželského
6. *Říká se, že ženský můžou dělat víc věcí najednou.* → ženské

Tytéž prohřešky se opakují i u zájmen přivlastňovacích, neurčitých, tázacích a vztažných:

1. *My ti děkujeme, že si nás pozval do svýho pořadu.* → svého
2. *Tam byl nějaký problém.* → nějaký
3. *Koupim nějaký naušnice.* → nějaké
4. *Kterej máš jako nejrači?* → Který
5. *...kterej vám nedává ty prachy.* → který
6. *V jakejch muzikálech si hrál?* → jakých
7. *Jakej to je typ kol?* → Jaký

Genzer ve svém projevu občas chybuje v tvoření koncovek u sloves ve třetí osobě plurálu. Dochází tak k nespisovné změně z *i* v *ěj*:

1. *Důchodci jezděj na tábor?* → jezdí

V jednom případě jsem narazila na hovorovou variantu slovesa:

1. *Tak ať to přeformátujou ne?* → přeformátují

Dalším nespisovným jevem je vypuštění koncovky *i* taktéž u sloves ve třetí osobě plurálu:

1. *A dávaj to jako najevo nějak?* → dávají
2. *Proč to dělaj modelky?* → dělají
3. *...když vlašťovky lítaj nízko, bude pršet.* → létají
4. *A co když se chtěj nažrat?* → chtějí

Uvnitř sloves slyšíme také nespisovné úženi z *é* v *í*:

1. *Se mu do toho nemáš plíst.* → plést
2. *...když vlašťovky lítaj nízko, bude pršet.* → létají

7.4 Syntaktická rovina

Z pohledu syntaktického jsem se soustředila na odchylky od pravidelné větné stavby a na některé její zvláštnosti.

7.4.1 Motivované odchylky

Z odchylek, které nepovažujeme za syntaktické chyby, jsem narazila na výpustky, vsuvky a apoziopese.

7.4.1.1 Elipsa

Výpustka neboli elipsa je vynechání větného členu, který je znám z předešlé výpovědi, tudíž se znova nemusí opakovat. Tato odchylka je v Genzerově projevu zastoupena nejvíce:

1. *Zeitra bude krásně, bude dvacet šest.* → stupňů
2. *To si vykládáš i sama sobě?* → karty
3. *A prodáváš je?* → obrazy
4. *Vy to plivete?* → víno
5. *A kolik do toho tak mám vrazit?* → do vína
6. *Ty to máš za co Adélko?* → cenu moderátora
7. *Co si jako do toho dáváš?* → do vlasů

7.4.1.2 Vsuvka

Paratenzi, tedy jakousi odbočku či poznámku, kterou chce mluvčí zpřesnit výpověď, jsem zaznamenala v těchto větách:

1. Šel si jako, jak to říct, po stopách hudby?
2. Pamatuju si, taková ta legenda, když vlašťovky lítaj nízko, bude pršet.

7.4.1.3 Apoziopze

Apoziopze je neukončení výpovědi, které je běžnou součástí dialogu. Dochází k ní nejčastěji situačním přerušáním:

1. *Jako je tam ticho nebo...*
2. *To seš ale vopravdu...*
3. *Jak ste říkal...*

7.4.2 Nemotivované odchytky

Nemotivované odchytky narušují větnou strukturu, proto se považují za chybu. Vznikají nepřípravostí nebo v důsledku časové tísně. V Genzerově mluveném projevu jsem postřehla jen anakolut.

7.4.2.1 Anakolut

Termín anakolut označuje vyšnutí nebo vybočení z větné vazby. Dochází k němu při spojení více myšlenek dohromady:

1. *Ty si psal texty, že jo, pro písničky, to bylo takový jako, byly vtipný.*

7.4.3 Špatný slovosled

Jelikož v Genzerově projevu převažují spíše krátké jednoduché věty, nevhodný slovosled se u něho téměř neobjevuje. Všimla jsem si ho jen v jednom případě:

1. *To je novinka ne nějaká ten tvůj přítel?* → To je nějaká novinka ten tvůj přítel?

7.4.4 Specifika projevu

Za specifický rys moderátorova projevu považuji vycpávkové slovo *vole*, které se vyskytuje vždy na konci věty. Tento výraz by se v televizní talkshow rozhodně neměl objevovat, je to neslušné a opravdu nevhodné:

1. *Já sem to řek blbě vole.*
2. *Ten si pamatuje prd, protože chrápal vole.*
3. *Hele dej to sem vole.*
4. *...protože chrápal vole.*
5. *Pytlák vole.*

7.5 Shrnutí mluveného projevu R. Genzera

Mluvený projev Richarda Genzera je velmi podobný projevu jeho kolegy z talkshow Michala Suchánka. Správná výslovnost se od mluvčího přepokládá, proto je zvuková rovina pro mluvený projev velmi důležitá. V Genzerově projevu, stejně tak jako u předchozích dvou moderátorů, je největším a nejzřetelnějším prohřeškem této roviny používání protetického *v*. Kromě toho projev velmi narušuje nedbalá výslovnost neurčitých zájmen a záměna souhlásky *h* za *d* u zájmen ukazovacích. Těchto zlozvyků by se měl moderátor určitě zbavit. Velice to ovlivňuje úroveň projevu. Stejně jako u Suchánka, tak i u Genzera oceňuji, že se v jeho mluvě nevyskytují žádné přeroky ani hezitační zvuky. Podle mého názoru je to tím, že pořad moderují dva mluvčí, kteří se vzájemně doplňují.

Z hlediska lexikálního, které je pro diváka nejzajímavější, jsem se zaměřila na slovní zásobu moderátora. Ta je ovšem jednotvárná. Převážně se v ní střídají nespisovné, zhrubělé a vulgární výrazy, což považuji za velký problém. Stejně jako Suchánek je i Genzer používá vědomě a v přítomnosti všech hostů. Může se zdát, že se touto mluvou přibližuje divákům nebo přímo hostovi, ale dle mého názoru jsou tyto výrazy už opravdu nemístné a moderátor by je měl ze svého projevu vyloučit. Dalším problémem jsou vycpávková slova, mezi nimiž jsou výše zmíněné hanlivé výrazy. Objevují se téměř v každé větě. Je třeba je alespoň částečně eliminovat. Cizí slova a odborné výrazy se v jeho mluvě téměř nevyskytují.

Po rozboru roviny morfologické se ukázalo, že i v ní jsou použity především nekodifikované tvary slov. Nespisovná změna *í/ý* v *ej* se objevuje uvnitř slov u substantiv a u verb. Stejnou změnu pozorujeme i u tvoření koncovek u adjektiv, pronomin a verb. Přídavných jmen a sloves se také týká nespisovné úženi z *á/é* v *í/ý*. Protože je nespisovnost patrná ve všech rovinách, nebyla jsem výsledkem tohoto rozboru překvapena. Jelikož se jedná o televizní pořad, bylo by na místě, kdyby tomu moderátor přizpůsobil své vyjadřování.

Syntaktická analýza ukázala, že i u Richarda Genzera se objevují některé zvláštnosti a nepravidelnosti ve větných konstrukcích. Odchytky od větné stavby jsou ve většině případů vinou moderátorovy rychlé reakce. Převažují u něho odchytky motivované, které projev oživují a pomáhají udržet divákovu pozornost. Nejvíce je z nich zastoupena výpustka. Mluvčí vynechává větný člen, který je znám z předešlé výpovědi a tudíž se znova nemusí opakovat. Kvůli nemotivovaným odchytkám je naopak projev nesrozumitelný, považují se za chybu. U Genzera jsem zaznamenala jen anakolut. Převládají u něho spíše krátké jednoduché věty.

Projev Richarda Genzera hodnotím také jako nespisovný a nekultivovaný. Jak už bylo řečeno, moderátorská dvojice Genzer a Suchánek se zaměřuje spíše na vtip než na fakta. Jediným cílem jejich talkshow je pobavit diváky. Oba hostům často skáčou do řeči a mluví i tehdy, kdy host ještě nedomluvil, což je především v rozporu se slušným chováním, ale také je to velký prohřešek proti kultuře mluveného projevu.

8. Analýza mluveného projevu J. Krause

8.1 Zvuková rovina

V analýze zvukové budu pozorovat, jakým způsobem Kraus vyslovuje souhlásku *j* a jestli se v projevu vyskytují slovní přechyby či hezitační zvuky. Zaměřím se také na asimilaci znělosti a na nedbalou výslovnost souhlásek.

8.1.1 Implicitní výslovnost souhlásek

Implicitní výslovnost jsem zaregistrovala u neurčitých zájmen:

1. *A tam byly ňáký komplikace?* → nějaké
2. *A voni sou na ňáký takový téma.* → nějaké
3. *To znamená v ňáký chalupě jako?* → nějaké
4. *Máte tam stromy ňáký?* → nějaké

Výraznějším rysem Krausovy nedbalé výslovnosti je vypouštění hlásek na začátku slov:

1. *A von tatínek taky byl dycky na ty hory.* → vždycky
2. *Já dycky mám pocit, že to je nadlidský.* → vždycky
3. *A dyžtak já ti to pomůžu třídít.* → když tak
4. *Dyť je to dva kiláky, tam ste hned.* → vždyť
5. *Ale dyť já to můžu dát do stolu.* → vždyť
6. *No a dyž máte to volno...* → když
7. *A dyž skončí sezóna jahod?* → když

Můžeme si také povšimnout vypuštění hlásky na konci slova, konkrétně souhlásky *l* v minulém čase sloves:

1. *A někde sem čet...* → četl
2. *Ale pak sem si všim, že...* → všiml
3. *Říká, že někomu šláp na kuří voko.* → šlápl

Implicitní výslovnost se u Jana Krause projevuje také u souhláskových skupin. Konkrétně jde o zjednodušení ve slovech *takhle* a *kvůli*:

1. *Až takle? → takhle*
2. *Ale tak měli sme tady kuli tomu vašemu útvaru pozdvižení. → kvůli*

Na rozdíl od předchozích tří moderátorů Jan Kraus nechybuje ve výslovnosti ukazovacích zájmen.

8.1.2 Odchytky v kvantitě samohlásek

Moderátor ve svých projevech nejčastěji krátí samohlásku *í* před slovesnou koncovkou:

1. *Nevim, proč ste tam nešli. → Nevím*
2. *Ale divim se, že... → divím se*
3. *Tak to ste mně neměla říkat ani. → říkat*
4. *No já umim zamhouřit voko jako. → umím*
5. *Já vim, že nemáte rádi... → vím*
6. *A ted'ko už tu iniciativu musim trošku nechat na vás. → musím*

Méně často se vyskytuje krácení samohlásek *ú* a *í* u příslovcí a zájmen:

1. *Tak to je volný zatim. → zatím*
2. *No ale tak ste šťastná zatim jako matka? → zatím*
3. *Dámy a pánové, našim dalším hostem je... → naším*
4. *Tak abychom nebyly jako kretění uplně. → úplně*

Prodlužování kvantity samohlásek je jev méně častý a v projevu moderátora jsem ho postřehla u slovesa *přijít* a u částic *no* a *ne*:

1. *Ale příde mně to. → přijde*
2. *Nó, tak to už není ani bulvární. → No*
3. *Né tak tam to bylo vážný. → Ne*

8.1.3 Protetické v

Stejně jako u předchozích tří moderátorů je *i* u Jana Krause tato výslovnost, charakteristická pro obecnou češtinu, velkým problémem. Ve veřejných projevech by se objevovat neměla, ale moderátor ji využívá při každé příležitosti:

1. *No tak vono je to těžký.* → ono
2. *Vopravdu ale.* → opravdu
3. *Že jí vodmítnete?* → odmítnete
4. *A vobráceně?* → obráceně
5. *Máte něco, co byste voznačil za to nejlepší?* → označil
6. *A to je vod nás hezký.* → od
7. *...že by tam vobčas měli bejt holky.* → občas
8. *Pak mluvili vo tom dycky.* → o

8.1.4 Výslovnost souhlásky j

Pro moderátora je typické vynechávání souhlásky *j* na začátku slov v tvarech pomocného slovesa být. Jedná se ale o vyjadřování spisovné:

1. *Vy ste na venkově...*
2. *No hele voni sou schopný mě vzít s váma.*
3. *Nevim, proč ste tam nešli.*
4. *No hele, já sem si sem vzal ty fotky vaše.*
5. *A vona to prdel je, ale my sme v ní.*

Naopak za vyjadřování nespisovné považujeme vynechání hlásky *j* ve tvarech slovesa *jít* a u částice *ještě*:

1. *A Vojta na vás se de podívat?* → jde
2. *Tam de vo to, aby vám bylo rozumět.* → jde
3. *Ale de to.* → jde
4. *A navíc se eště specializuje na... → ještě*
5. *...že byste jako to tak vosvěžili eště.* → ještě
6. *A eště u tebe mě vždycky fascinuje... → ještě*

8.1.5 Asimilace znělosti

Ve svém rozboru jsem zjistila, že se Kraus ve svých mluvených projevech často odchyluje od spisovné normy, především ve spojení s předložkami *s* a *z*:

1. *A z dovolením taky můj velký kolega a kamarád. → s*
2. *Hele a vy máte pocit, že ste se narodil z náskou speciální hubou? → s*
3. *Ten název vycházel nějak přímo z tebe? → z*
4. *Ale já sem koukal, vy ste s takový, kousek tam vod Třince že jo. → z*
5. *No a z holčičkou? → s*

8.1.6 Přeřeky

V projevu jsem zaznamenala jen jeden slovní přeřek, který vznikl rychlým mluvním tempem moderátora:

1. *No dobře, ale takže nejdřív sbír-sběr mandarinek a takhle?*

8.1.7 Hezitační zvuky

Hezitační zvuky jsou častým rysem mluvených projevů. Jejich používání přisuzuji zejména hledání správného slova nebo získávání času na promyšlení další promluvy. V projevu Jana Krause ale nejsou tak rušivé jako v projevu např. Karla Šípa (hezitační zvuky jsou označeny symbolem ×):

1. *No ale × vy ste tam přišel do tý vily odkud?*
2. *Tam ty míváš takový jako × malinko střety.*
3. *Voni tě nechtěli pustit nějak × do kostela.*
4. *Ale prosím tě tak třeba × to sem někde čet, že tvůj otec...*
5. *Schválně jestli se tam poznáte a × ted'ko vlastně po delší přestávce...*
6. *A ted'ko dyž ste dostala nabídku na to hraní × tak co, zvažovala ste to?*

8.2 Lexikální rovina

V analýze této roviny se zaměřím na pestrost slovní zásoby moderátora a na výskyt opakujících se frází či výplňkových slov. Dále budu pozorovat, jak často jsou užívána slova cizí, expresivní či nespisovné výrazy.

8.2.1 Výplňková slova

Moderátor si tzv. parazitickými slovy vypomáhá ve většině promluv, je to jeho řečový zvyk. Nejfrekventovanější výplňková slova v Krausových mluvených projevech jsou výrazy *jako* a *no*:

1. *Vy ste na venkově, to znamená v ňáký chalupě jako?*
2. *A co se vám tam nezdálo jako?*
3. *A jak jako?*
4. *Se jako někde sejdete?*
5. *A kde jako?*
6. *No tak vono je to těžký.*
7. *No a prišiel ohromnej úspech.*
8. *No ale dobre, to znamená...*
9. *No tak to je pecka, to ale není tak těžký.*
10. *No a z holčičkou?*

8.2.2 Expresivní výrazy

Tyto jazykové prostředky se zabarvením kladným i záporným se v této talkshow vyskytují v hojné míře. Nejčastěji to jsou vulgarismy, slova hanlivá nebo zhrubělá:

1. *Když budu vyloženě lhát, začněte řvát.*
2. *No voni si musej myslet, že sme debilní.*
3. *A vona to prdel je, ale my sme v ní.*
4. *...že to žeru i s papírem.*
5. *Tak abychom nebyly jako kreténi uplně.*
6. *Von si rozbil držku na kole.*
7. *A pak já se proberu a budu mít rypák, ktorej se líbí jemu.*
8. *Má nervy v hajzlu v podstatě.*
9. *A tamty sou nasraný, že jim nic nevyšlo.*

Kladně zabarvená slova se objevují v menším počtu:

1. *Chudák holčička.*
2. *Začnu šáličkou.*

3. *A teď si dáme malou pauzičku jo?*
4. *Voni taky říkaj hodně zdrobnělinky.*
5. *Máte dva kocoury a kolik kočiček?*

8.2.3 Hovorová slova

Hovorová slova dodávají mluvenému projevu přirozenost. Jan Kraus jich užívá velmi často:

1. *...je český imitátor, komik a taky herec, že jo.*
2. *...že by tam vobčas měli bejt třeba holky.*
3. *To se tak dneska dělá.*
4. *No hele já sem si sem vzal ty fotky vaše.*
5. *A vy máte takovýhle jako roupy?*
6. *No ale koukal sem, že ste z města odešla na venkov ne?*

8.2.4 Nespisovné výrazy

V projevu se hojně objevují i nekodifikované prvky:

1. *A ted'ko vás bych ale poprosil...*
2. *Vy ste trošku vejtaha.*
3. *Můžete si tak jako žužlat přes den.*
4. *Co vás tak nejvíc prudí?*
5. *Dyť je to dva kiláky, tam ste hned.*
6. *Co je taková oblast, kde to je tutovka trošku?*

8.2.5 Cizí slova

V současné době k nám cizí slova pronikají zejména z angličtiny. V mluvě moderátora se také vyskytují a projev oživí:

1. *Tahle písnička se stala hitem internetu.*
2. *A když tu šou nemáte, vy se stejně vzbudíte v půl pátý. → show*
3. *To je takovej trend ted'ko.*

4. *A čili ty můžeš vlastně odborně někomu říct, jak jíst tu ró stravu?* → raw
5. *Ale vy světáci říkáte stejč.* → stage
6. *Jak se ti to líbilo dělat tókšou?* → talkshow
7. *Čili kambek?* → comeback

8.2.6 Odborné termíny

Odborné termíny jsou slova s přesně vymezeným významem. Vyznačují se jednoznačností, ustáleností a přesností:

1. *Je tam glutamát?*
2. *Vy ste profesor neurofyziologie.*
3. *To já to vyčistím líp než deratizátoři.*
4. *My to někdy děláme laparoskopicky.*

8.2.7 Frazémy

Na ustálená spojení slov s vlastním významem jsme v projevu Jana Krause také občas narazili:

1. *No já umím zamhouřit voko jako.* → zamhouřit oko
2. *Říká, že někomu šláp na kuří voko.* → šlápl na kuří oko
3. *Ty nemáš do čeho píchnout, že jo.*
4. *Takzvaně ministr pase hříbata.*

8.2.8 Opakující se fráze

V projevu moderátora se objevují fráze, které se v jeho účinkování stále opakují. Jelikož jde o televizní talkshow a každý díl je téměř stejný, není moc možností, jak by mohl moderátor přivítat hosty nebo se rozloučit:

1. *A nyní dovolte dámy a pánové, abych pozval jako prvního hosta...*
2. *A nyní dovolte, abych pozval našeho prvního hosta...*
3. *A nyní tedy dovolte, abych pozval...*
4. *Je tady pan Odvárka?*

5. *Dámy a pánové, našim dalším hostem je...*
6. *Dámy a pánové, já vám děkuji za pozornost.*

8.3 Morfologická rovina

V analýze morfologické roviny budu sledovat skloňování slov z hlediska spisovné a nespisovné češtiny. Zaměřím se spíše na tvary ohebných slovních druhů. Předpokládám značný výskyt nespisovných a hovorových výrazů.

U podstatných jmen jsem objevila nekodifikovaný tvar instrumentálu plurálu všech rodů zakončen sufixem *-ama*:

1. *To vypadá, že ste vyrůstala mezi psama.* → psy
2. *Když to porovnáte s jinejma zeměma?* → s jinými zeměmi
3. *Já jako s mouchama nelítám.* → mouchami
4. *Vono s těma kartáčema...* → s těmi kartáči

Nespisovné koncovky objevujeme v moderátorově projevu především u adjektiv. Jedná-li se o tvrdá přídavná jména mužského rodu, vyskytuje nespisovná změna *y* v *ej*:

1. *To prvních čtrnáct dní je člověk vodvázanej.* → odvázaný
2. *To je smutnej úděl jako.* → smutný
3. *No a přišel ohromnej úspěch.* → ohromný
4. *To vypadá, že vy ste dobrej člověk.* → dobrý
5. *Jo tak to sem teda pěkně nepřipravenej.* → nepřipravený

Častější chybou je nespisovné úžení *é* v *y*:

1. *Tak to je volný zatím.* → volné
2. *Já dycky mám pocit, že to je nadlidský.* → nadlidské
3. *Ale je to úžasný.* → úžasné
4. *No tak to je pecka, to ale není tak těžký.* → těžké
5. *Né tak tam to bylo vážný.* → vážné
6. *To je krásný.* → krásné
7. *Co je důležitý teda?* → důležité

Stejně prohrěšky se opakují i u zájmen:

1. *A voni sou na ňáký takový téma.* → nějaké, takové
2. *Tak tady nemáme tolik potravin některejch.* → některých
3. *A pak já se proberu a budu mít rypák, kterej se líbí jemu.* → který
4. *A co ještě namátkou, jaký povinnosti máte?* → jaké
5. *A já pak je vodnesu svejm dětem na hraní.* → svým
6. *Vy ste tam přišel do tý vily odkud?* → té

U sloves je patrná nespisovná změna *y/i* v *ej* uvnitř slov:

1. *Herečkou ste chtěla vždycky bejt?* → být
2. *Von se chce cejtit jenom líp.* → cítit
3. *...pak už zbejvá jen vyměnit ten byt.* → zbývá

V případě některých sloves používá Jan Kraus jejich hovorové varianty:

1. *Čili vona se převlíkne do županu.* → převlékne
2. *Já jako s mouchama nelítám.* → nelétám

Moderátor při svém projevu chybí v tvoření koncovek u sloves ve třetí osobě plurálu.

Dochází tak k nespisovné změně z *i* v *ej/ěj*:

1. *No voni si muzej myslet, že sme debilní.* → musí
2. *A dneska mi chyběj.* → chybí
3. *To voni pak choděj za ruku v lese takhle spolu.* → chodí

Dalším nekodifikovaným jevem, který se v moderátorově projevu objevuje, je vypuštění koncovky *i* u sloves ve třetí osobě plurálu:

4. *A co tomu řikaj doma?* → říkají
5. *Voni taky řikaj hodně zdobnělinky.* → říkají
6. *Kdy na to Češi nejvíc koukaj?* → koukají

Jan Kraus nahrazuje spisovné adverbium *ted'* jeho nespisovným tvarem:

1. *A ted'ko vás bych ale poprosil...*
2. *...ale ted'ko bude i režisér.*
3. *Kolik je jí ted'ko?*

4. *A ted'ko už tu iniciativu musím trošku nechat na vás.*
5. *To je takovej trend ted'ko.*

8.4 Syntaktická rovina

V analýze této roviny se zaměřím na zvláštnosti a nepravidelnosti ve větných strukturách. Poukážu na výskyt motivovaných a nemotivovaných odchylek, které v projevu Jana Krause očekávám. Dále se budu snažit vyzorovat specifika projevu.

8.4.1 Motivované odchylky

Motivované odchylky slouží ke zpestření projevu a mluvčí je užívají záměrně. Jsou považovány za určité významové obohacení možné realizace věty. Nejsou považovány za chybu.

8.4.1.1 Elipsa

Elipsa se běžně užívá v mluveném projevu. Jedná se o nevyjádření slova nebo věty, které bychom mohli očekávat podle daného kontextu:

1. *Čili pro starší je ideální tablet. → lidi*
2. *A dyžtak já ti to pomůžu třídít. → dívky*
3. *A na kolik perete? → stupňů*

8.4.1.2 Vsuvka

Vsuvka je jakousi poznámkou či odbočkou, kterou chce mluvčí upoutat pozornost posluchačů nebo zpřesnit výpověď:

1. *No ale jediný u tý Partičky, ktará je myslim výborná, trošku málo holek tam je ne?*
2. *No ale koukal sem, co se určitě změnilo, že ste z města odešla na venkov ne?*
3. *Ale chtěl sem se ted' zeptat, protože mně to nedalo, ono to byla vlastně velmi úctyhodná záležitost.*

8.4.1.3 Apoziopce

Nedokončení začaté věty z důvodu situačního přerušení se v Krausově projevu také objevuje:

1. *No hele vidíte sám...*
2. *Né já nevim, to je vaše věc, ale...*
3. *A co jako...*
4. *No a dyž máte to volno...*

8.4.2 Nemotivované odchylky

Tyto odchylky užívají mluvčí zcela neúmyslně. Nepřinášejí žádné významové ani komunikační obohacení. Jsou považovány za chybu. V Krausově projevu jsem také zaznamenala jen anakolut.

8.4.2.1 Anakolut

K vyšnutí z větné vazby dochází při nepozornosti mluvčího a při spojení více myšlenek dohromady:

1. *Ale přijde mně to, že by tam vočas měli bejt třeba holky trošku jako viš, že byste jako to tak vosvěžili eště.*
2. *No ne, ale tak druhá věc je, pak už zbejvá jen vyměnit ten byt.*
3. *No a chystáte teda, tak v rámci toho, co děláte, toho děláte hodně.*

8.4.3 Špatný slovosled

U moderátora si můžeme v některých případech všimnout špatného slovosledu. Jeho příčinou je moderátorova rychlá reakce:

1. *Herečkou ste chtěla dycky bejt?* → Herečkou jste chtěla být vždycky?
2. *Tak to ste mně neměla říkat ani.* → Tak to jste mně neměla ani říkat.
3. *No ne, tak já sem totiž ještě si plánoval...* → No ne, tak já jsem si totiž ještě plánoval...

8.4.4 Specifika projevu

Moderátor velmi často používá spojku *čili* a citoslovce *hele*. V tomto velkém množství by se tyto výrazy mohly považovat i za výplňková slova:

1. *Hele a borůvky nic nebo tohle?*
2. *Hele a hned peníze.*
3. *Hele no a co sporty Michale?*
4. *Hele a vy máte pocit, že...*
5. *No já bych ani nemačkal hele.*
6. *Čili pro starší je ideální tablet.*
7. *A čili ty můžeš vlastně odborně někomu říct, jak jíst tu ró stravu?*
8. *Čili já si myslím, že se dá říct...*
9. *Čili to je kombinace.*
10. *Čili vona se převlíkne do županu.*

8.5 Shrnutí mluveného projevu J. Krause

Fonetická rovina je pro mluvený projev velice důležitá. Od mluvčího se předpokládá správná výslovnost. V projevu Jana Krause nalézáme některé zásadní chyby. Jsou jimi odchylky od normy spisovné výslovnosti, které vznikly špatnou artikulací, nedbalou výslovností nebo kvůli rychlému řečovému tempu. V jeho projevu se objevují hezitační zvuky, které ale nejsou tak nápadné a rušivé jako u Karla Šípa. Úroveň jeho projevu je velmi snížena vynecháváním hlásek na začátku slov a také implicitní výslovností neurčitých zájmen. Ovšem za nejvýraznější nedostatek považuji neustálé užívání protetického *v* a to za každé příležitosti. Všechny tyto nedostatky působí rušivě. Naopak kladně hodnotím téměř nulový výskyt slovních přeřeků.

Z analýzy lexikální roviny vyplynulo, že Kraus využívá téměř všechny složky českého jazyka. Některá pro něho typická slova či fráze ale hodně opakuje, a tak projev ztrácí na atraktivitě a stává se jednotvárným. V moderátorových promluvách jsou nejvíce zastoupeny hovorové výrazy. Díky nim je projev nenucený a přirozený. Ve velkém počtu je také užíváno výrazů nespisovných, které stejně jako ty hovorové Kraus používá vědomě. Takové výrazy pro televizní vysílání nejsou vhodné. Velmi častými jazykovými prostředky jsou také výrazy expresivní, citově zbarvené spíše záporně,

a výrazy zhrubělé až vulgární. Moderátor je používá pro zhodnocení nemilé situace nebo jimi chce projev oživit a ozvláštnit. Některé výrazy jsou ale opravdu nevhodné a do televizní talkshow se nehodí. Dalším výrazným prohrěškem jsou parazitická slova, která se objevují téměř v každé větě. Bylo by vhodné jejich výskyt alespoň částečně omezit. Naopak oceňuji, že Kraus zpestřuje svůj projev frazémy, spoustou cizích slov a odborných termínů, což značí jeho přehled o odvětví, ve kterém se se svým hostem pohybuje.

Po rozboru morfologické roviny vyplynulo, že i v ní jsou užívány hovorové a nespisovné varianty slov. Odchytky nalezneme v tvoření koncovek u substantiv, adjektiv, pronomin a verb. Nespisovné koncovky jsou nápadné především u adjektiv mužského rodu. Nejfrekventovanější je nespisovné úžení *é* v *y*. Totožné chyby se objevují také u zájmen. Kromě tvoření koncovek u verb nalezneme u Krause také nespisovnou změnu z *y/i* v *ej* a nespisovné úžení z *é* v *i* uvnitř slov. Díky těmto nekodifikovaným jevům se stává atmosféra i rozhovor mezi moderátorem a hostem uvolněnější a přátelštější. Spisovné varianty by ovšem vedly ke zkvalitnění jeho projevu, který by tak byl na lepší úrovni.

Předmětem mého zkoumání z hlediska syntaktického byly zvláštnosti a nepravidelnosti ve větých strukturách. Odchytky od větné stavby vznikají především proto, aby moderátor vysvětlil určité termíny a aby vyjádřil svůj názor. Někdy je to vinou jeho rychlé reakce. V mluveném projevu Jana Krause mají převahu odchytky motivované, které mu pomáhají udržet pozornost diváků. Jedná se o elipsu, vsuvku a apoziopcezi. Kvůli nemotivovaným odchylkám, ze kterých se v moderátorových promluvách vyskytuje jen anakolut, se mohou hosté i diváci v samotném dialogu ztrácet, projev se stává méně srozumitelný. Typickým a nepřehlédnutelným jevem je také častý výskyt spojky *čili* a citoslovce *hele*. Oba výrazy, které by se daly také považovat za vycpávková slova, používá moderátor především na začátku věty. Bylo by žádoucí se tohoto zlovyku zbavit.

Projev Jana Krause hodnotím spíše jako hovorový až nespisovný. Z výše zmíněných nedostatků na nás jeho projev působí nekultivovaně, ale moderátor si zakládá hlavně na obsahu svých promluv než na přednesu. Stejný přístup k tomu mají i diváci, kteří tuto talkshow sledují za účelem pobavení.

Závěr

Cílem bakalářské práce byla analýza vybraných televizních pořadů a zhodnocení projevu jejich moderátorů se zaměřením na funkci spisovnosti a nespisovnosti. K rozboru jsem si vybrala pořady Všechnopárty (ČT1), Mr. GS (Nova) a Show Jana Krause (Prima), jejichž moderátory jsou Karel Šíp, Michal Suchánek, Richard Genzer a Jan Kraus. Sledování jednotlivých dílů těchto pořadů mi umožnil internetový server YouTube.

V teoretické části jsem vysvětlila základní pojmy týkající se oblasti českého jazyka, jazykové kultury a talkshow. Poté jsem představila a charakterizovala jednotlivé pořady. V praktické části jsem se pokusila analyzovat projev všech čtyř moderátorů ve všech rovinách českého jazyka – v rovině zvukové, lexikální, morfologické a syntaktické. Poukazuji především na odchýlení od spisovné češtiny a na znaky, které jsou pro vyjadřování moderátorů specifické.

Přestože má každý moderátor odlišný styl vyjadřování, našli jsme několik prvků a nedostatků, které mají všichni mluvčí společné. Ve zvukové rovině jimi je implicitní výslovnost hlásek, především u neurčitých zájmen. Dále je to krácení samohlásek, nejčastěji se jedná o samohlásku *i* před slovesnou koncovkou. Nejvýraznějším nedostatkem je používání protetického *v*, které je velice nápadné u všech moderátorů. Úroveň projevu to ovlivňuje velice negativně. Výskyt hezitačních zvuků, které projev velmi narušují, byl nejčastější u Karla Šípa. Stejně tak i slovní přechyby byly u tohoto moderátora nejpatrnější.

Z analýzy lexikální roviny jsme zjistili, že moderátoři kromě slov spisovných a neutrálních používají ve velké míře také výrazy hovorové a nespisovné. Slovní zásoba Michala Suchánka a Richarda Genzera se skládá především z nekodifikovaných výrazů, hanlivých slov a vulgarismů, které jsou pro televizní pořad opravdu nevhodné. Ani Karel Šíp a Jan Kraus se těmito slovy nevyhýbají, ale jejich projev je navíc zpestřen a oživen frazémy, cizími slovy a odbornými termíny, což značí jejich informovanost a přehled o aktuálním dění. Karel Šíp navíc své hosty oslovuje jménem. U všech čtyř moderátorů jsou velkým problémem výplňková slova, která používají neustále, téměř v každé větě.

V morfologickém rozboru projevů jsme si mohli všimnout, že moderátoři v mnoha případech podléhají zvykům z běžné denní komunikace. Narazili jsme tedy na výskyt nespisovných a hovorových tvarů slov. Chyby v promluvách všech moderátorů byly téměř stejné. Všichni tvoří nespisovné koncovky u podstatných jmen, přídavných jmen, zájmen a sloves, používají hovorové a nespisovné tvary příslovcí. U některých z nich si můžeme povšimnout také nespisovné změny uvnitř slov, konkrétně u substantiv a verb.

Z hlediska syntaktického jsme se zaměřili na výskyt odchylek a zvláštností větných struktur. V projevech všech moderátorů převažovaly odchylky motivované, konkrétně se jednalo o elipsu, vsuvku a apoziopcezi. Nejsou považovány za chybu. Mluvčí je užívali proto, aby projev obohatili. Z nemotivovaných odchylek jsme zaznamenali jen anakolut, ke kterému docházelo většinou při spojení více myšlenek mluvčího dohromady. Každý z moderátorů má ve svém projevu určitá specifika. Většinou se jedná o vycpávková slova nebo výrazy pro ně typické. Bylo by vhodné tato slova omezit.

O všech moderátorech by se dalo říci, že si zakládají spíše na obsahu svých promluv, než na způsobu, jakým je přednesou. Nutno říci, že diváci s tím počítají a tyto pořady sledují za účelem zábavy. Projev Karla Šípa hodnotím jako hovorový až nespisovný. Už jen proto, že se jeho pořad Všechnopárty vysílá ve veřejnoprávním médiu, jsem jeho projev čekala spisovnější. V komerčních médiích se na spisovnost často tolik nedbá. Projev Michala Suchánka a Richarda Genzera hodnotím jako nespisovný a nekultivovaný. Role moderátorů jsou jim cizí, jsou spíše komiky. Mluvený projev Jana Krause je velmi podobný projevu Karla Šípa, hodnotím ho také tedy jako hovorový až nespisovný. Kraus je navíc pohotový a jeho projev má oproti tomu Šípovu méně rušivých prvků, které by celkový dojem projevu mohly kazit. Dle mého názoru je ze všech čtyř mluvených projevů ten jeho nejkultivovanější.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

ČECHOVÁ, Marie a kol. *Čeština, řeč a jazyk*. 3. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 2011. ISBN 978-80-7235-413-9.

DANEŠ, František a kol. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0617-6.

DANEŠ, František. *Kultura a struktura českého jazyka*. 1.vyd. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1648-3.

GREPL, Miroslav a kol. *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: Lidové noviny, 2008. ISBN 978-80-7106-980-5.

HÁJKOVÁ, Eva. *Český jazyk a kultura mluveného projevu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2003. ISBN 80-7290-117-6.

HÁJKOVÁ, Eva. *Zvuková stránka češtiny. Úvod do fonetiky a fonologie*. 2. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008. ISBN 978-80-7372-294-4.

HRBÁČEK, Josef. *Úvod do studia českého jazyka*. Praha: Karolinum, 1997.

HUBÁČEK, Jaroslav. *Kultura mluvené řeči*. 1. vyd. Ostrava: Pedagogická fakulta v Ostravě, 1980.

CHLOUPEK, Jan. *Dichotomie spisovnosti a nespisovnosti*. 1. vyd. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1986.

KAMIŠ, Karel. *Řečová a jazyková komunikace spisovné češtiny*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2012. ISBN 978-80-7452-023-5.

KARLÍK, Petr a kol. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Lidové noviny, 2002. ISBN 987-80-7106-484-8.

KORDA, Jakub. *Úvod do studia televize 2. Faktuální televize a její žánry*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3611-1.

KROBOTOVÁ, Milena. *Spisovná výslovnost a kultura mluveného projevu*. 1. vyd. Olomouc: Rektorát Univerzity Palackého v Olomouci, 1992. ISBN 80-7067-112-2.

NEBESKÁ, Iva. *Jazyk, norma, spisovnost*. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-7184-144-7.

ŠMÍD, Milan. *Vysílání veřejné služby v zemích evropské unie, jeho organizace a fungování. Studie č. 5.309*. Praha: Parlamentní institut, 2011.

Internetové zdroje

Všechnopárty. *Česká televize* [online]. 2016 [cit. 2016-06-06].

Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10090925908-vsechnoparty/>